WÓJT GMINY BONIEWO

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

dla GMINY BONIEWO

na lata 2016 - 2020

z perspektywą do 2025 roku

Program opracował zespół w składzie:

mgr Sławomir Flanz

mgr Leszek Wasielewski

Boniewo - Toruń, 2017 r.

Spis treści

I. WSTĘP 3

1. Podstawa prawna i cel opracowania 3
2. Zakres i metody opracowania 3
3. Informacje i wytyczne z krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych dokumentów strategicznych i programowych 5

II. OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY 21

1. Położenie geograficzne i zagospodarowanie 21
2. Rzeźba terenu i budowa geologiczna 24
3. Gleby i surowce naturalne 25
4. Wody powierzchniowe i podziemne, gospodarka wodno-ściekowa 26
5. Powietrze atmosferyczne i klimat akustyczny 30
6. Walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe 32
7. Pola elektromagnetyczne 34
8. Poważne awarie i poważne awarie przemysłowe 36
9. Gospodarka odpadami 36
10. Środowisko a zdrowie 37

III. CELE, OBSZARY INTERWENCJI I ZADANIA OCHRONY ŚRODOWISKA 38

1. Cele ochrony środowiska 38
2. Ochrona klimatu i jakości powietrza 40
3. Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem 41
4. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi 42
5. Gospodarowanie wodami 43
6. Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa 45
7. Zasoby geologiczne 46
8. Gleby 46
9. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów 47
10. Zasoby przyrodnicze 48
11. Zagrożenia poważnymi awariami 51

IV. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ 51

V. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU 57

1. Mechanizmy prawno-ekonomiczne 57
2. Sposób finansowania planowanych zadań 58
3. Edukacja ekologiczna, akceptacja społeczna 76
4. Monitoring realizacji programu 82

VI. WYKORZYSTANE MATERIAŁY 87

1. Wybrane akty prawne 87
2. Wybrane opracowania i dokumenty 88

I. Wstęp

1. Podstawa prawna i cel opracowania

Zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 519 z późniejszymi zmianami) organy wykonawcze województw, powiatów i gmin, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządzają programy ochrony środowiska.

Programy te uwzględniają cele zawarte w strategiach rozwoju, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Zgodnie z art. 13 ustawy - Prawo ochrony środowiska, polityka ochrony środowiska to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Dla samorządu gminy wiejskiej, jaką jest gmina Boniewo, program ochrony środowiska sporządza Wójt Gminy, a uchwala Rada Gminy.

Uchwalony przez Radę na podstawie art. 18 ww. ustawy, program ochrony środowiska jest podstawą działań w kierunku stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, w tym realizacji wybranych programów branżowych.

Programy ochrony środowiska, w związku ze zmianami ustawy - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. poz. 1101 z 2014 r.), służą realizacji polityki ochrony środowiska, a nie jak wcześniej realizacji polityki ekologicznej państwa, dlatego obecny program należy traktować jako nowy dokument, zintegrowany z innymi przyjmowanymi przez organy gminy dokumentami strategicznymi i planistycznymi, a w mniejszym stopniu z poprzednim programem ochrony środowiska przyjętym przez Radę Gminy Boniewo w 2004 r.

Z wykonania programu ochrony środowiska organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia radzie gminy.

2. Zakres i metody opracowania

Spełniając wymogi ustawowe Wójt Gminy Boniewo przystąpił do opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Boniewo. Przyjęto, że Program obejmować będzie lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 roku.

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 519 z późniejszymi zmianami) nie określa wymaganego szczegółowego zakresu i zawartości programu ochrony środowiska.
W związku z tym jako podstawowy materiał metodyczny uznano opracowane przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska".
Zgodnie z ww. Wytycznymi, podstawowe zasady tworzenia programów ochrony środowiska to:

- zwięzłość i prostota,
- spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi,
- konsekwentne i świadome stosowanie terminów,
- wyznaczenie ram czasowych,
- oparcie na wiarygodnych danych,
- prawidłowe określenie celów,
- włączenie interesariuszy w proces opracowania POŚ,
- przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Podstawę do sporządzenia oceny stanu środowiska dla gminy Boniewo stanowiły przede wszystkim zgłoszone przedmiotowe wnioski, postulaty i propozycje Wójta Gminy oraz dane i materiały Urzędu Gminy Boniewo oraz jednostek organizacyjnych Gminy. W pracach wykorzystano ponadto wszelkie dostępne materiały i opracowania, w tym: Starostwa Powiatowego we Włocławku, Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej we Włocławku, Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku, Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy i innych. Szczegółowy wykaz materiałów wykorzystanych w Programie znajduje się w końcowej części opracowania.

Pierwszy etap opracowania objął przegląd dokumentów i opracowań programowych i strategicznych w przedmiotowym zakresie oraz ocenę stanu środowiska gminy Boniewo. Analizą objęto wybrane dokumenty i opracowania strategiczne, programowe i planistyczne na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym, które mają istotne znaczenie dla konstrukcji niniejszego Programu. Ocena stanu środowiska zawiera analizę stanu środowiska na obszarze gminy w zakresie poszczególnych komponentów przyrodniczych oraz

identyfikację i rejonizację zagrożeń środowiska w kontekście polityki ochrony środowiska państwa i województwa, a także w kontekście wymagań i standardów Unii Europejskiej.
Drugi etap prac to: określenie celów programu ochrony środowiska, zadań i ich finansowania oraz systemu realizacji programu ochrony środowiska.

Opracowanie składa się z części opisowej w postaci elaboratu tekstowego ilustrowanej tabelami, rycinami i diagramami.

Uchwalony przez radę gminy na podstawie art. 18 ww. ustawy, gminny program ochrony środowiska jest podstawą działań organu wykonawczego gminy w kierunku stworzenia warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska**,** w tym jest podstawowym instrumentem do realizacji zadań własnych Gminy w zakresie polityki ochrony środowiska, które będą w całości lub w części finansowane ze środków będących w jej dyspozycji, zadań koordynowanych lub inicjowanych przez Gminę oraz wytycznych do planów i programów branżowych.

Z wykonania programu organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia Radzie Gminy.

Projekt Programu, zaakceptowany przez Wójta Gminy Boniewo, zostanie poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym udostępniony do wglądu wszystkim zainteresowanym.

3. Informacje i wytyczne z krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych dokumentów strategicznych i programowych

Przyjęto, że Program ochrony środowiska dla gminy Boniewo będzie nawiązywał zarówno do niedawno uchwalonej (13 lutego 2017 r.) Strategii Rozwoju Gminy Boniewo 2017-2027, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boniewo, jak i do opracowanych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym dokumentów przedmiotowych w zakresie ochrony środowiska, w tym w szczególności: Programu ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego i Programu ochrony środowiska dla powiatu włocławskiego. a także do Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego.

Podstawowy dokument krajowy w zakresie ochrony środowiska tj. Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 opracowana przez Radę Ministrów i przyjęta uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r.

(Monitor Polski Nr 34, poz. 501) utraciła ważność z końcem 2016 r. Na poziomie krajowym nie ma obecnie odrębnego dokumentu dotyczącego wyłącznie polityki ochrony środowiska lub polityki ekologicznej.

Według Programu ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018, przyjętego Uchwałą Nr XVI/299/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 grudnia 2011 r. podstawowym celem polityki ekologicznej na obszarze województwa jest zachowanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego regionu w celu poprawy jakości życia jego mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności i konkurencyjności województwa. Realizacja tego celu jest możliwa pod warunkiem przyjęcia jako powszechnie obowiązującej zasady zrównoważonego rozwoju, identyfikacji określonych priorytetów ochrony środowiska oraz realizacji celów cząstkowych, do których należą:

- dalsza poprawa jakości wód powierzchniowych, zwłaszcza jezior,
- zachowanie jakości wód podziemnych i ich ochrona przed degradacją,
- dalsza poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- poprawa warunków klimatu akustycznego,
- zapobieganie powodziom i skutkom suszy,
- wdrożenie i prowadzenie racjonalnego systemu gospodarowania odpadami,
- zachowanie i kształtowanie różnorodności biologicznej regionu, z ograniczeniem populacji obcych gatunków roślin i zwierząt,
- zwiększanie lesistości województwa,
- ochrona gruntów przed erozją i przeciwdziałanie degradacji gleb,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych,
- ochrona złóż kopalin przed nieracjonalną eksploatacją,
- kształtowanie systemu obszarów chronionych i dostosowanie go do nowych uwarunkowań prawnych,
- przeciwdziałanie poważnym awariom i poważnym awariom przemysłowym.

Ochrony wymaga system ekologiczny województwa, a wszystkie zagrożenia mogące zakłócić jego funkcjonowanie powinny być wyeliminowane. Konieczna jest poprawa jakości środowiska oraz wzbogacenie jego zasobów i walorów. Przestrzeganie zasad ochrony i kształtowania struktur środowiska jest istotnym warunkiem dla osiągnięcia rozwoju zrównoważonego.

Osiągnięcie podstawowego celu ekologicznego będzie realizowane za pomocą sformułowanych czterech celów ekologicznych, które są zbieżne z celami Polityki ekologicznej państwa:

- poprawa jakości środowiska,
- zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii,
- ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych,
- działania systemowe w ochronie środowiska.

Cele ekologiczne wyznaczają określone priorytety ochrony środowiska i przyczyniają się do minimalizacji lub likwidacji zidentyfikowanych problemów ekologicznych.

Na poziomie wojewódzkim podstawowym dokumentem, który wyznacza kierunki rozwoju regionu jest Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+, przyjęta Uchwałą Nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r. Przyjęto w niej nowe podejście do sposobu przygotowania dokumentu o charakterze wielosektorowym (przekrojowym) poprzez nastawienie na znaczący efekt społeczny i ekonomiczny, wysoki poziom zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i stworzenie podstawy do realizacji działań zintegrowanych.

Osią przewodnią Strategii jest modernizacja województwa, rozumiana jako zdecydowane działania skoncentrowane na wybranych dziedzinach, szczególnie ważnych dla jakości życia mieszkańców i konkurencyjności województwa. Modernizację województwa należy rozumieć jako zasadniczą interwencję w kliku dziedzinach – kluczowych dla jakości życia mieszkańców oraz konkurencyjności gospodarki. Powyższy cel zamierza się osiągnąć poprzez działania skoncentrowane, zaprogramowane na osiągnięcie sukcesu (i jednocześnie na tyle silne, by dawały realną szansę odniesienia tego sukcesu). Najważniejszym obszarem modernizacji jest rozwój społeczny – mający na celu zmianę mentalności polegającą na wykształceniu pożądanych postaw. Wszystkie programy realizowane w ramach Strategii będą oparte na zasadzie budowania województwa kujawsko-pomorskiego bez barier, w którym wprowadzone rozwiązania będą zmierzały do równości dostępu do dóbr, usług i praw oraz niwelowania barier, które uniemożliwiają powszechne korzystanie z potencjału i zasobów regionu. Niezwykle ważna jest tu nowa rola usług publicznych oraz wykształcenie powszechnych postaw proinnowacyjnych. Innym obszarem modernizacji jest nadanie nowych impulsów rozwoju gospodarczego – w oparciu o sektor rolno-spożywczy, innowacyjność, rozwój terenów inwestycyjnych i rozwój otoczenia biznesu. Trzecią płaszczyzną jest zapewnienie spójności przestrzeni województwa. Powyższe „pola modernizacji" są

wzajemnie powiązane – muszą być realizowane równolegle, ale jednocześnie gwarantują uzyskanie efektu synergicznego.

Strategia rozwoju województwa w najbardziej ogólnym podziale dotyczy zagadnień rozwoju społecznego oraz rozwoju gospodarczego. Zadaniem nowej Strategii będzie realizowanie modernizacji województwa. Dokument formułuje cztery priorytety:

- Konkurencyjna gospodarka
- Modernizacja przestrzeni wsi i miast
- Silna metropolia
- Nowoczesne społeczeństwo.

oraz osiem celów strategicznych:

Gospodarka i miejsca pracy – rozumiane jako zwiększenie liczby miejsc pracy, a więc ograniczenie bezrobocia poprzez aktywne działania związane z poprawą warunków tworzenia miejsc pracy i zwiększania zatrudnienia, ale celem pośrednim jest także rozwój przedsiębiorczości, rozumiany zarówno jako zwiększanie liczby zarejestrowanych podmiotów, jak i zwiększanie potencjału podmiotów już funkcjonujących.

Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi – rozumiane jako podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego województwa, a także zapewnienie wysokiego standardu usług publicznych dla mieszkańców regionu.

Dostępność i spójność – rozumiane jako zapewnienie właściwej dostępności zewnętrznej i spójności wewnętrznej województwa – które pozwolą na prawidłową obsługę mieszkańców oraz prawidłową obsługę dla potrzeb rozwoju gospodarczego.

Innowacyjność – rozumiana jako wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem.

Nowoczesny sektor rolno-spożywczy – którego zadaniem jest kompleksowy rozwój sektora rolno-spożywczego, obejmującego zarówno działalność rolniczą, jak i przetwórczą – zarówno w aspekcie produkcji żywności, jak i wykorzystania produkcji rolniczej na inne cele (np. energetyczne).

Bezpieczeństwo – które będzie realizowane w następujących sferach: minimalizacja zagrożenia powodziowego i zagrożeń komunikacyjnych, rozwój infrastruktury systemów monitoringu, ostrzegania i alarmowania w sytuacjach kryzysowych oraz optymalizacja funkcjonowania służb publicznych odpowiedzialnych za wszystkie aspekty bezpieczeństwa.

Sprawne zarządzanie – rozumiane jako zapewnienie właściwego zarządzania na wszystkich szczeblach sektora publicznego w województwie w aspektach administracyjnych jak i

przestrzennych oraz łącznie z ideą zrównoważonego rozwoju, która rozumiana jest jako racjonalne i oszczędne gospodarowanie zasobami ekonomicznymi i środowiskowymi, na rzecz przyszłych pokoleń. W aspekcie przestrzennym podstawą prowadzonych działań powinien być ład przestrzenny.

Tożsamość i dziedzictwo - zbudowanie identyfikacji regionalnej mieszkańców oraz rozpoznawalnego i pozytywnie postrzeganego wizerunku województwa na zewnątrz, w aspektach budowy tożsamości regionalnej województwa na bazie sportu, aktywności kulturalnej, zasobów przyrody oraz symboliki czytelnej dla mieszkańców całego regionu, zachowania oraz promocji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu, skierowania dodatkowych działań do dzieci i młodzieży (działania edukacyjne, rozrywkowe, sportowe).

Dla każdego celu strategicznego formułowane są w szerokim wyborze *Kierunki działań* oraz *Przedsięwzięcia o znaczeniu kluczowym*. Strategia zawiera następujące przedsięwzięcia mające znaczenie dla gminy Boniewo:

- konieczność radykalnego ograniczenia bezrobocia połączona z szeroko rozumianym rozwojem gospodarki województwa – jest to niezbędny warunek likwidacji sfery ubóstwa oraz pełnego wykorzystania potencjałów endogenicznych wynikających z zasobów naturalnych,
- konieczność zasadniczej poprawy warunków życia ludności wiejskiej – problem w największym stopniu wiąże się z wysokim poziomem bezrobocia oraz zbyt dużą liczbą osób powiązanych ekonomicznie z rolnictwem, ale nie bez znaczenia jest także niewłaściwie funkcjonujący system transportu publicznego i ogólnie niski poziom rozwoju społecznego oraz wysoki poziom wykluczenia cyfrowego,
- nadanie impulsów rozwojowych wschodniej części województwa. Jako obszar problemowy – wymagający szczególnego wsparcia – identyfikuje się powiaty: m.in. włocławski, w tym gminę Boniewo,
- kontunuowanie w ramach tzw. „Funduszu wsparcia" pomocy dla obszarów cechujących się szczególną złożonością sytuacji problemowych, w tym gminy Boniewo, gdzie kumulują się problemy wysokiego bezrobocia, uzależnienia bazy ekonomicznej od rolnictwa przy jednocześnie zbyt dużej liczbie osób utrzymujących się z rolnictwa, niskiego poziomu wykształcenia, dużego uzależnienia od systemu pomocy społecznej, słabszej dostępności do usług publicznych dla zwiększenia elastyczności interwencji, jeszcze trafniejszej identyfikacji potrzeb i większej skuteczności oddziaływania,
- identyfikacja Obszaru Strategicznej Interwencji „Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa", do którego zaliczono również gminę

Boniewo, z planowanym zakresem działaniach horyzontalnych z dziedziny rozwoju społecznego, mających na celu przede wszystkim poprawę zdolności mieszkańców do radzenia sobie na rynkach pracy (w tej części województwa potrzeby są największe, dlatego w bieżącej polityce regionalnej interwencja wobec tej części województwa powinna być szczególnie skoncentrowana i silna), rozwoju przedsiębiorczości na bazie potencjałów endogenicznych – zwłaszcza w sektorze rolno-spożywczym,

Jednym z instrumentów realizacji Strategii, który zamierza się wykorzystywać na większą niż dotąd skalę będą „programy wojewódzkie". Będą one służyły do kompleksowego zaplanowania i skoordynowania działań w zakresie zagadnień szczególnie ważnych dla rozwoju województwa.

Według Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, zatwierdzonego uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. obszar gminy Boniewo, podobnie jak całego powiatu włocławskiego, położony jest w obrębie jednej z czterech stref polityki przestrzennej, tzw. „południowej". Jednostka ta obejmuje część województwa, położoną na południe od doliny Wisły. Przeważają tu użytki rolne, które zajmują aż 76,2%, a lasy tylko 12,4% powierzchni. Strefę zamieszkuje 395 tys. osób (18,8% ogółu ludności województwa), z czego tylko 44% stanowi ludność miejska. Gęstość zaludnienia wynosi 85,8 osób/km^2 (wskaźnik dla województwa – 116,9).

W oparciu o wyposażenie poszczególnych ośrodków w instytucje obsługi mieszkańców, ich pozycję w sieci osadniczej regionu i zasięg oddziaływania ustalono 6-stopniową hierarchię sieci osadniczej. Wieś Boniewo, podobnie jak wszystkie ośrodki gminne, zakwalifikowano do tzw. „pozostałych wiejskich siedzib gmin". Zakres obsługi ośrodka obejmować powinien teren gminy, a zapotrzebowanie na poszczególne usługi dotyczy obsługi mieszkańców, rolnictwa oraz turystyki. Plan przewiduje umacnianie i rozwój funkcji usługowych wszystkich ośrodków gminnych.

W zakresie ochrony i kształtowania środowiska Plan przewiduje m.in. gospodarowanie z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, zachowanie terenów korytarzy ekologicznych, rekultywację wód zdegradowanych jezior Pojezierza Kujawskiego, uporządkowanie gospodarki ściekowej, rozbudowę systemów kanalizacji sanitarnej, retencję wód i melioracje dla uregulowania stosunków wodnych na obszarach zagrożonych deficytem wody, wprowadzanie zadrzewień śródpolnych w szczególności na bezleśnych obszarach oraz wokół zbiorników wodnych.

W zakresie ochrony środowiska kulturowego planuje się kontynuowanie działań w zakresie konserwacji zabytkowych obiektów sakralnych, zespołów dworsko-parkowych oraz innych obiektów zabytkowych.

Realizacja polityki przestrzennej w jednostce południowej spowoduje intensyfikację gospodarki rolnej oraz politykę rozwoju wielokierunkowego obejmującego gospodarkę rolną, leśną i turystyczną. Kierunki zagospodarowania koncentrują się na: rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego, uporządkowaniu zabudowy rekreacyjnej oraz rekultywacji zdegradowanego środowiska przyrodniczego. Efektem będzie poprawa jakości życia mieszkańców oraz podniesienie standardu wypoczynku.

Podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej to:

- dalsze uporządkowanie gospodarki ściekowej w obszarze gminy poprzez budowę sieci kanalizacyjnych dla obszarów o zwartej zabudowie,
- realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej.

Program ochrony środowiska dla powiatu włocławskiego na lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2020-2024, przyjęty Uchwałą nr XXI/219/16 Rady Powiatu we Włocławku z 28 grudnia 2016 r., formułuje 13 celów ochrony środowiska w 10 obszarach interwencji.

Obszary interwencji to:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza
- Zagrożenia hałasem
- Pola elektromagnetyczne
- Gospodarowanie wodami
- Gospodarka wodno-ściekowa
- Zasoby geologiczne
- Gleby
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
- Zasoby przyrodnicze
- Zagrożenia poważnymi awariami

W oparciu o wyznaczone obszary interwencji określono problemy obecnego stanu środowiska.

Program formułuje następujące cele ochrony środowiska:

- Poprawa jakości powietrza
- Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców powiatu
- Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych na człowieka i środowisko

- Ochrona przed powodzią i suszą
- Dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód
- Optymalizacja zużycia wody
- Racjonalna gospodarka ściekowa
- Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż
- Ochrona gleb i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi
- Racjonalna gospodarka odpadami
- Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz zachowanie funkcji ekosystemów i walorów przyrodniczych gminy
- Zwiększenie lesistości
- Zapobieganie ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków

Dla każdego celu sformułowano: wskaźniki (bazowe i docelowe), kierunki interwencji i planowane zadania, podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz szacunkowy koszt.
W odniesieniu do gminy Boniewo wymienia się zadania:

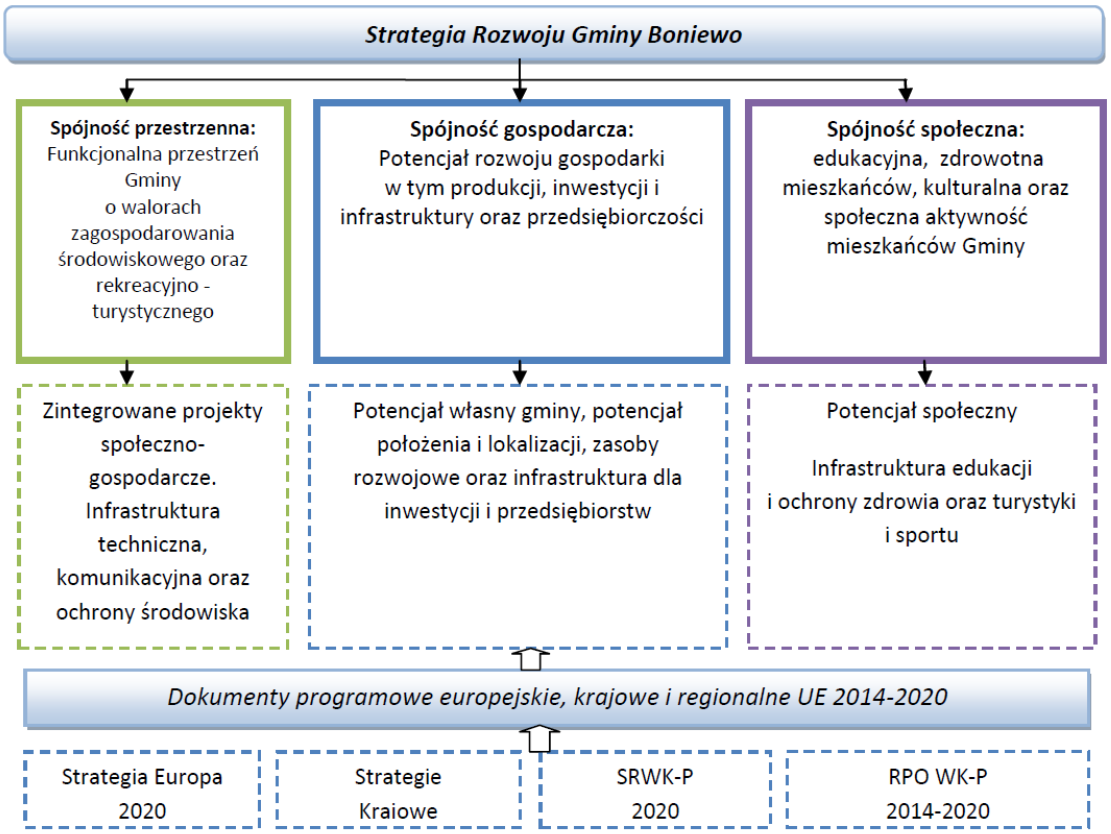
- Budowa urządzeń fotowoltaicznych z wyposażeniem,
- Modernizacja oświetlenia drogowego,
- Budowa studni głębinowych, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz zabezpieczeń awaryjnych na terenie gminy Boniewo,
- Rewitalizacja miejscowości Kaniewo, Osiecz Wielki,
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- Modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków.

Podstawowym dokumentem stanowiącym instrument realizacji celów rozwojowych gminy jest Strategia Rozwoju Gminy Boniewo na lata 2017-2027, przyjęta Uchwałą Nr XVIII/133/17 Rady Gminy Boniewo z dnia 13 lutego 2016 roku. Strategia jest dokumentem określającym główne kierunki rozwoju gminy w kontekście perspektywy finansowej na lata 2017-2027. Zawiera syntetyczną diagnozę obszaru funkcjonalnego Gminy w zakresie sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz bilansu strategicznego sił i słabości a także analizę środków niezbędnych do skutecznego wdrożenia strategii. Obejmuje koncepcje funkcjonowania Gminy Boniewo na najbliższe lata ze wskazaniem jej wizji i misji, priorytetów, celów strategicznych oraz kierunków i scenariuszy rozwojowych. Strategia daje możliwość tworzenia warunków do rozwijania aktywności i świadomości społecznej poprzez różne formy współdziałania i jest podstawowym dokumentem długofalowej polityki lokalnej. Jej opracowanie jest niezbędne ponieważ tworzy platformę współdziałania wszystkich

zainteresowanych, w szczególności samorządu, przedsiębiorców, organizacji społecznych i oczywiście mieszkańców gminy.

W strategii przyjęto następującą orientację kierunków rozwoju Gminy Boniewo.

Rys. 2. Główne kierunki strategicznego rozwoju Gminy Boniewo 2017-2027

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie dokumentów rozwojowych lokalnych oraz regionalnych na lata 2014-2020.

Kluczem do zmiany sytuacji na terenie Gminy jest skoncentrowanie się na podnoszeniu efektywności lokalnej gospodarki. Gmina Boniewo posiada wewnętrzne potencjały (mocne strony), które należy wykorzystać.

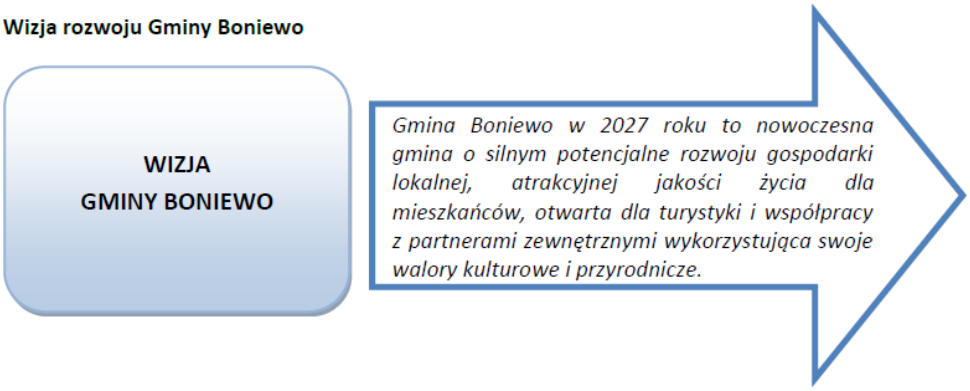
Do podstawowych kierunków rozwoju Gminy Boniewo Strategia zalicza:

- wykorzystanie potencjału Gminy dla rozwoju obsługi komunikacji, funkcji produkcyjno-usługowych i turystyki, a także rozwoju nowych form rolnictwa, przetwórstwa rolno - spożywczego w oparciu o lokalne łańcuchy kooperacji gospodarstw i przedsiębiorczości,
- wzmocnienie atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej Gminy do rozwijania różnych form usług powiązanych z obsługą turystyki i rekreacji oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych dla oferty atrakcyjnej jakości życia,
- podnoszenie efektywności lokalnej gospodarki poprzez rozwój wyspecjalizowanego rolnictwa i branży rolno-spożywczej oraz wykorzystanie rolnictwa jako zaplecza przemysłu rolno -spożywczego i żywnościowego

- tworzenie nowych rodzajów działalności opartych na m.in. usługach w obszarze efektywności energetycznej, OZE,
- zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości usług społecznych, kulturalnych i edukacyjnych oraz możliwość dla rozwoju lokalnych firm i ich kooperacji także w celu pozyskania inwestorów do Gminy,
- stymulowanie wykorzystania na terenie gminy możliwości lokalizacji funkcji komercyjno-usługowych, produkcyjnych i związanych z obsługą komunikacji.

Zakłada się, że w wyniku realizacji Strategii w przyszłości Gmina Boniewo będzie:
- gminą, o wzrastającej randze wśród jednostek samorządu terytorialnego województwa i kraju,
- gminą o nowoczesnej infrastrukturze i skomunikowaniu z regionem i ośrodkami wzrostu,
- gminą sprzyjającą rozwojowi przedsiębiorczości i aktywności lokalnej społeczności,
- gminą z większą ilością atrakcyjnych miejsc pracy opartych o własne potencjały wzrostu i inwestycje podmiotów zewnętrznych,
- gminą zintegrowaną społecznie i zarządzaną zgodnie z zasadami partnerstwa,
- gminą atrakcyjną dla mieszkańców, oferujących dobre warunki życia, oraz realizacji różnorodnych aspiracji.

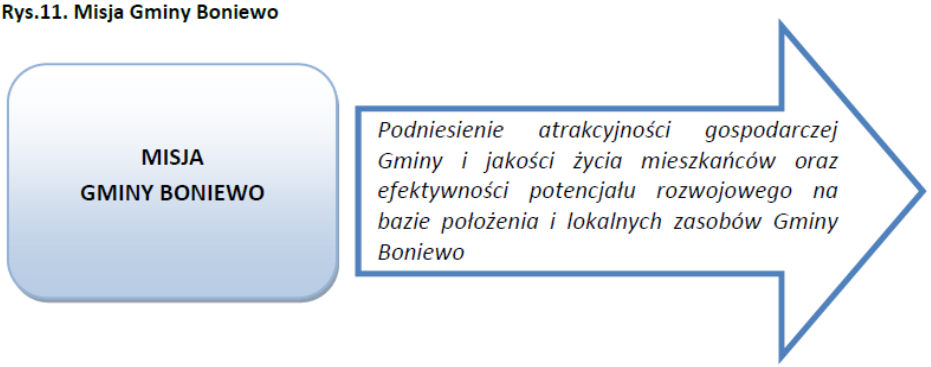
Rys. 10. Wizja rozwoju Gminy Boniewo

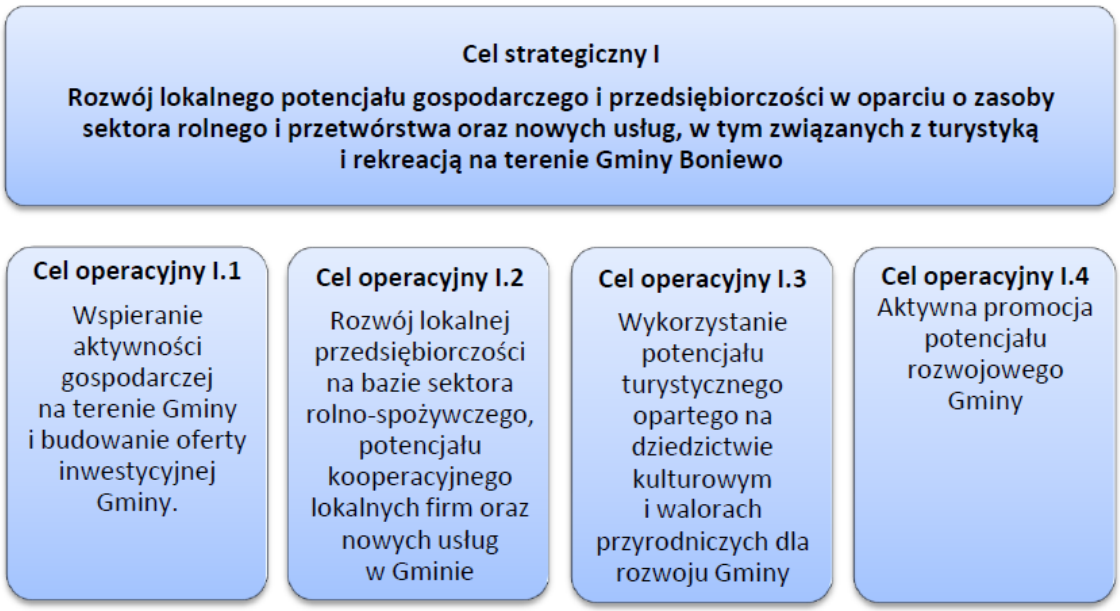
Misja, określona w Strategii jest pożądanym stanem wszystkich mieszkańców, którzy wzięli udział w konsultacjach społecznych. Zawiera te wszystkie cechy, które dla lokalnej społeczności mają największą wartości i tym samym mają decydujący wpływ na kierunki rozwoju i działania gminy w kolejnych, nadchodzących latach.
W Strategii Rozwoju Gminy Boniewo 2017-2027 wyróżnia się następującą hierarchię celów:
- misja strategii stanowi cel nadrzędny, do którego dąży gmina projektując działania rozwojowe,

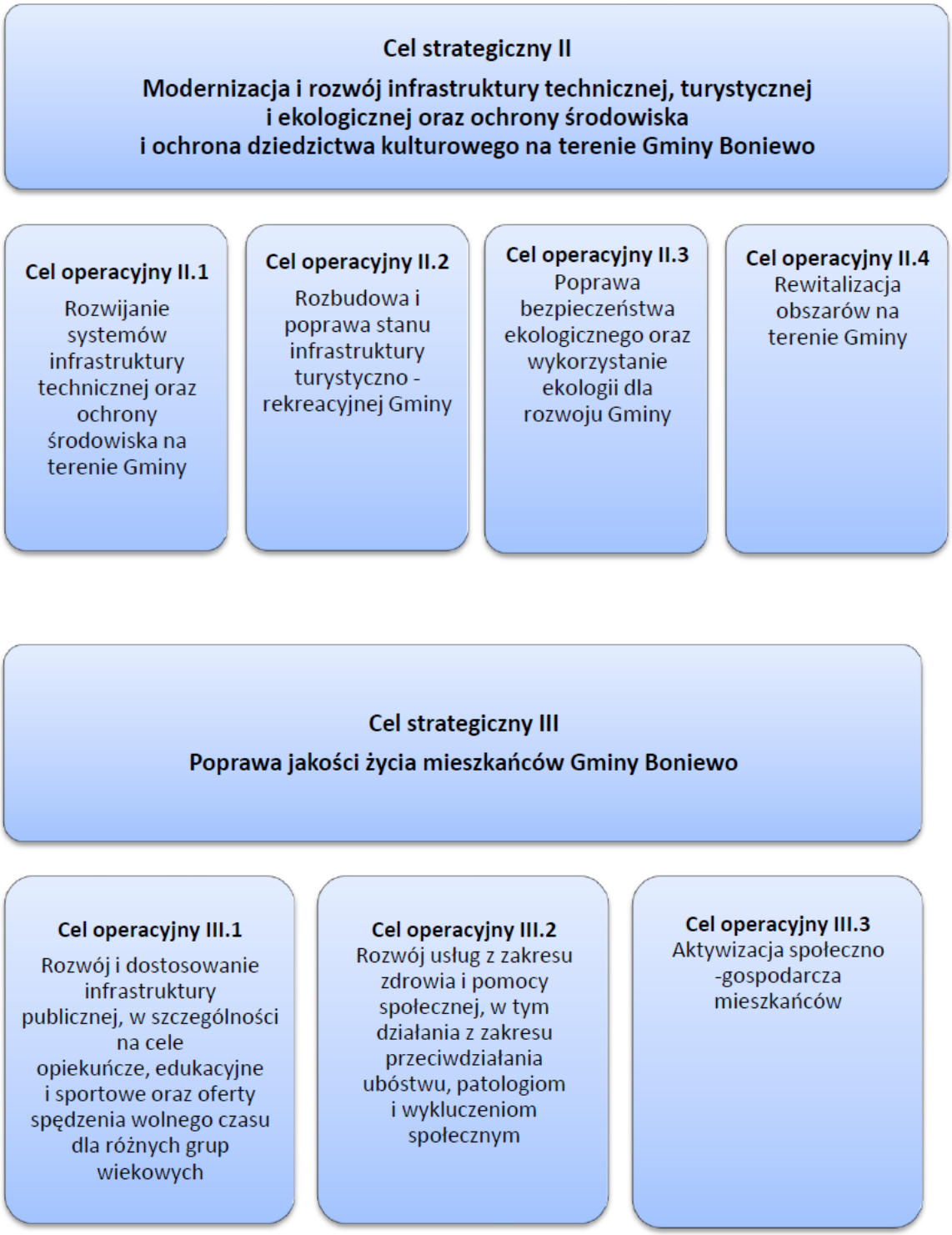
- cele strategiczne, wskazujące najważniejsze obszary, których wsparcie jest konieczne dla przyspieszenia rozwoju gminy.

Rys.11. Misja Gminy Boniewo

Cele strategiczne rozwoju Gminy Boniewo i przedstawione poniżej cele operacyjne nie mają układu hierarchicznego (pionowego), tylko wertykalny (poziomy). Oznacza to, że będą realizowane równocześnie w zależności od dostępnych źródeł finansowania oraz zaangażowania lokalnych podmiotów w proces wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Boniewo 2017-2027 tj. poszczególnych instytucji i podmiotów, organizacji społecznych, grup lokalnych. Ze względu na obszary rozwoju gminy (gospodarka, infrastruktura, rozwój społeczny i jakości życia mieszkańców) wyróżniono trzy cele strategiczne rozwoju Gminy Boniewo. Każdemu celowi strategicznemu, przyporządkowano niezbędne do zrealizowania cele operacyjne.

W aspekcie Programu ochrony środowiska największe znaczenie ma realizacja celu strategicznego II „Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej, turystycznej i ekologicznej oraz ochrony środowiska i ochrona dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Boniewo".

Będzie on realizowany poprzez następujące cztery cele operacyjne:

- Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska na terenie Gminy
- Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej Gminy
- Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Gminy
- Rewitalizacja obszarów na terenie Gminy

Podstawowym dokumentem formułującym politykę przestrzenną gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boniewo, przyjęte Uchwałą nr IV/14/2002 Rady Gminy Boniewo z dnia 30 grudnia 2002 r.
W studium określono w szczególności obszary problemowe:

- Obszar deficytu wód powierzchniowych
- Obszar monofunkcyjny – rolniczy
- Obszar o niskim potencjale społeczno-gospodarczym

Sformułowano główny cel polityki przestrzennej Gminy Boniewo „Kształtowanie struktur przestrzennych podnoszących konkurencyjność i atrakcyjność przestrzeni dla inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych oraz podnoszących jakość życia mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju".
Określono cele gospodarowania przestrzenią Gminy:

1. Wielokierunkowy rozwój gospodarki gminy

1.1 Większa przedsiębiorczość mieszkańców
1.2 Większa ilość podmiotów gospodarczych
1.3 Gmina atrakcyjna pod względem lokalizacji

2. Lepszy stan środowiska przyrodniczego

2.1 Dokończenie regulacji stosunków wodnych
2.2 Zalesienie gruntów wyłączonych z produkcji rolnej
2.3 Kompleksowe wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej

3. Aktywizacja mieszkańców gminy

3.1 Integracja społeczeństwa
3.2 Wyższy przeciętny poziom wykształcenia

Studium wyznacza na obszarze gminy Boniewo strefy polityki przestrzennej:

1. Przyrodniczą i kulturową – obejmująca obszary i tereny objęte ochrona prawną oraz postulowane do zachowania i ochrony wynikające z polityki zewnętrznej i wewnętrznej, z działaniami o wysokim i średnim reżimie ochronnym,

2. Rolną – obejmującą monofunkcyjny obszar rolniczy stanowiącą obszar aktywizacji działań pozarolniczych przy intensyfikacji produkcji rolnej,
3. Leśną – obejmujące niewielką powierzchnię lasów i tereny wskazane do zalesień,
4. Osadniczą – obejmująca strefy zabudowane oraz preferowane do działań inwestycyjnych (usługowe, usługowo-mieszkaniowe, usług publicznych, mieszkaniowo-usługowe, produkcyjno-usługowe, rekreacyjno-usługowe, zieleni publicznej),
5. Problemowe do przekształceń – uszkodzone drzewostany, zanieczyszczone wody powierzchniowe, obszary o glebach zagrożonych erozją, tereny poeksploatacyjne, obszary ograniczonego użytkowania.

Studium ustala zasady zagospodarowania przestrzennego, w tym:

W zakresie ochrony, kształtowania środowiska i zrównoważonego rozwoju

-podporządkowanie działalności społecznej, gospodarczej wymogom ochrony zasobów i walorów przyrodniczych,

-zapewnienie spójności i ciągłości przestrzennej najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów gminy,

-przeciwdziałanie deficytowi wody, regulowanie stosunków wodnych preferujące małą retencję,

-powszechna ochrona lasów i zadrzewień,

-przebudowa drzewostanów, zalesienie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa zgodnie z warunkami siedliskowymi,

-zachowanie dziedzictwa kulturowego,

-harmonijne kształtowanie funkcji i fizjonomii krajobrazu kulturowego i przyrodniczego miejscowości i obszarów.

Ryc.1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boniewo – polityka przestrzenna

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Boniewo został przyjęty Uchwałą Nr XVI/121/16 Rady Gminy Boniewo z dnia 25 listopada 2016 r. Jest dokumentem strategicznym, obejmującym działania, które mają przyczynić się do poprawy jakości powietrza. Zadaniem Planu Gospodarki Niskoemisyjnej jest uporządkowanie i organizacja działań podejmowanych przez Gminę Boniewo sprzyjających realizacji redukcji emisji gazów cieplarnianych, dokonanie oceny stanu sytuacji w zakresie emisji gazów cieplarnianych wraz ze wskazaniem tendencji rozwojowych oraz dobór działań które mogą zostać podjęte w przyszłości, wraz ze wskazaniem ich źródeł finansowania. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Boniewo ma za zadanie przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020, tj.:

- poprawa jakości powietrza poprzez redukcję gazów cieplarnianych związanych ze spalaniem paliw na terenie Gminy Boniewo,
- zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- redukcja poziomu zużytej energii finalnej na terenie Gminy Boniewo.

Realizacja tych celów pozwoli na włączenie się Gminy w globalną walkę ze zmianami klimatu. Głównym zadaniem strategicznych celów w zakresie redukcji emisji na poziomie gminy jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz lepsze wykorzystywanie ograniczonych zasobów.

PGN formułuje następujące cele strategiczne:

- Redukcja emisji
- Zwiększenie wykorzystania OZE
- Poprawa efektywności energetycznej

Cele szczegółowe to:

- poprawa jakości powietrza,
- wypełnienie założeń zapisanych w POP dla strefy kujawsko-pomorskiej,
- redukcja emisji gazów cieplarnianych
- rozwój odnawialnych źródeł energii,
- montaż OZE na budynkach użyteczności publicznej,
- system dofinansowań do instalacji OZE dla budynków prywatnych,
- obniżenie kosztów ogrzewania budynków publicznych i mieszkalnych,
- podniesienie komfortu cieplnego budynków,
- obniżenie kosztów zużycia energii elektrycznej w budynkach publicznych i mieszkalnych,

- wymiana źródeł ciepła na bardziej efektywne w indywidualnych budynkach mieszkalnych (program dofinansowań dla mieszkańców),
- obniżenie kosztów oświetlenia publicznego

Cele strategiczne uwzględniają:
- redukcję emisji CO_2 w roku 2020 w stosunku do roku bazowego o 6,66%,
- redukcję energii finalnej w roku 2020 w stosunku do roku bazowego o 1,16%,
- wzrost wykorzystania udziału odnawialnych źródeł energii w roku 2020 do 9,50% w stosunku do roku bazowego

II. Ocena stanu środowiska gminy

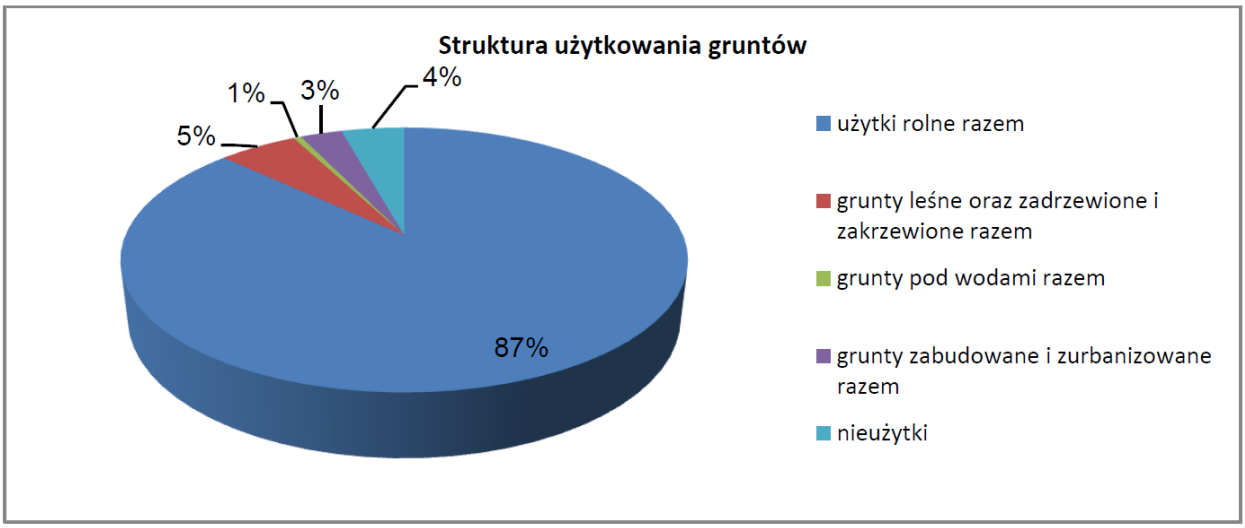
1. Położenie geograficzne i zagospodarowanie

Gmina Boniewo znajduje się w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie włocławskim ziemskim. Ogólna powierzchnia gminy wg GUS wynosi 7772 ha. Pod względem wielkości powierzchni jest jedną z mniejszych gmin województwa kujawsko-pomorskiego.

Gmina Boniewo sąsiaduje z gminami: Choceń (od wschodu), Chodecz (od południowego-wschodu), Izbica Kujawska (od południowego-zachodu), Lubraniec (od północnego-zachodu) oraz gminą

W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne, które wg danych GUS na koniec 2013 r. łącznie zajmują 6750 ha (87,0% powierzchni gminy). Wśród użytków rolnych zdecydowanie przeważają grunty orne 5757 ha, pastwiska 276 ha, łąki 330 ha, sady 165 ha. Lasy zajmują 417 ha, co stanowi 5,0%. Grunty zabudowane zajmują 221 ha (3,0%), wody 41 ha (0,7%), a nieużytki 333 ha (4,0%).

Rys. 4. Struktura użytkowania gruntów Gminy Boniewo

źródło: Strategia Rozwoju Gminy Boniewo na lata 2017-2127

Siedziba władz gminy znajduje się we wsi Boniewo, która pełni funkcję wielofunkcyjnego ośrodka o zasięgu lokalnym. Na terenie gminy znajduje się 20 sołectw: Anielin, Arciszewo, Bierzyn, Boniewo, Grójec, Grójczyk, Jerzmanowo, Lubomin Leśny, Lubomin Rządowy, Lubomin, Łąki Markowe, Łąki Wielkie, Osiecz Mały, Osiecz Wielki, Otmianowo, Sarnowo, Sieroszewo, Sułkówek, Wólka Paruszewska, Żurawice.

Według danych GUS na koniec grudnia 2015 r. obszar gminy zamieszkiwało 3484 mieszkańców. W porównaniu z poprzednimi latami zaznaczył się spadek liczby ludności, gdyż w końcu 2005 r. gmina liczyła 3687 osób, a w końcu 2011 r. – 3592 osoby. Według ewidencji gminnej poszczególne wsi liczą następującą liczbę mieszkańców: Anielin – 78 osób, Arciszewo -189, Bierzyn – 197 osób, Bnin- 40 osób, Boniewo- 529 osób, Czuple – 46, Grójczyk – 78 osób, Grójec – 116 osób, Janowo – 59 osób, Jastrzębiec – 37, Jerzmanowo – 93 osoby, Kaniewo- 180 osób, Lubomin – 143 osoby, Lubomin Leśny- 46, Lubomin Rządowy – 84 osoby , Łączewna – 46, Łąki Markowe - 131 osób, Łąki Wielkie- 140 osoby, Łąki Zwistowe – 101osób, Michałowo – 14, Mikołajki – 59osób, Osiecz Mały – 164 osoby, Osiecz Wielki – 233 osoby, Otmianowo – 288 osób, Paruszewice - 27 osób, Sarnowo – 86 osób, Sieroszewo – 12 osób, Sułkówek – 120 osób, Wólka Paruszewska 115 osób, Żurawice - 71 osób.

Można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, że w perspektywie Programu, tj. do 2025 r. liczba ludności gminy będzie oscylować w przedziale 3300-3400 osób. Największe szanse rozwoju, a co za tym idzie zwiększenia liczby ludności mają wsie: Boniewo, Osiecz Wielki, Otmianowo i Arciszewo.

Ryc.2 Mapa gminy Boniewo (źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boniewo)

Na terenie gminy Boniewo nie występują drogi zaliczone do kategorii dróg krajowych ani wojewódzkich. Nie występują tutaj także linie kolejowe. Podstawowy układ komunikacyjny obszaru gminy stanowią drogi powiatowe, które łączą największe miejscowości w gminie. Ich długość łączna wynosi 29,7 km. Wszystkie posiadają nawierzchnię bitumiczną.

Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym nie zaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom z wyłączeniem dróg wewnętrznych. Drogi gminne na terenie gminy Boniewo mają łączną długość 83 km, w tym dróg o nawierzchni utwardzonej jest 45 km, co stanowi 54,2% wszystkich dróg gminnych. Pozostałe posiadają nawierzchnię gruntową.

Podstawową funkcją gospodarczą gminy Boniewo jest funkcja rolnicza. Występuje w zdecydowanej większości prywatna własność ziemi. Średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 10,0 ha przy podobnej wielkości w województwie kujawsko-pomorskim 10,5 ha. Około 71% gospodarstw produkuje głównie lub wyłącznie na rynek. Rolnictwo jest jednym z podstawowych źródeł utrzymania ludności Gminy Boniewo. Najczęściej występującymi gospodarstwami rolnymi na terenie Gminy są gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha. W produkcji roślinnej w strukturze zasiewów Gminy dominują uprawy zbożowe około 57,6%, wśród których największy udział mają uprawy pszenicy. Udział pozostałych ziemiopłodów jest znacznie niższy, jedynie uprawy przemysłowe (19,4%) oraz rzepak i rzepik mają kilkunastoprocentowy (13,7%) udział w ogólnym areale zasiewów.

Rolniczy charakter gminy potwierdza niewielka liczba podmiotów gospodarczych innych branż. Według wykazu podmiotów gospodarczych, na terenie gminy zarejestrowanych jest 141 podmiotów gospodarczych. Przeważa handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych i budownictwo.

Obszarem aktywizacji funkcji rekreacji indywidualnej są tereny wsi Łączewna.

2. Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Pod względem fizycznogeograficznego dziesiętnego podziału Polski J. Kondrackiego (1988) obszar gmina Boniewo leży w obrębie makroregionu Pojezierze Wielkopolskie w całości w mezoregionie Pojezierze Kujawskie.

Budowa geologiczna obszaru gminy jest mało urozmaicona. Na powierzchni na całym obszarze gminy zalegają utwory czwartorzędowe. Ich miąższość jest zróżnicowana i waha się od kilkudziesięciu do ponad 100 m. Osady plejstoceńskie reprezentowane są przez gliny morenowe i różnofrakcyjne piaski. Natomiast osady holoceńskie to głównie osady organogeniczne (torfy i namuły), wypełniające w dnach obniżeń terenowych.

Na obszarze gminy przeważa rzeźba terenu charakterystyczna dla Wysoczyzny Kujawskiej. Przeważa płaska i lekko falista wysoczyzna morenowa zbudowana z gliny zwałowej i piasków gliniastych. Pagórki i wzgórza morenowe są zbudowane z piasków, żwirów i glin spływowych. Wysoczyzna zalega na dwóch poziomach. W części północnej i

środkowej gminy przeważnie zalega na wysokości 105-110 m n.p.m. Urozmaicają ją liczne wypukłe i wklęsłe formy młodoglacjalnej rzeźby terenu. Pagórki i wzgórza morenowe w rejonie Boniewa i Arciszewa wznoszą się maksymalnie do 125,09 m n.p.m., a więc ponad 15 ponad wysoczyznę. W południowej części gminy wysoczyzna morenowa zalega wyżej tj. na wysokości przeważnie 110-115 m n.p.m. Pagórki wzgórza morenowe wznoszą się maksymalnie do 132,8 w rejonie Osiecza Małego i Żurawic.

Rzeźbę terenu urozmaicają również doliny polodowcowe i rynny subglacjalne o głębokości do kilkunastu metrów. Ich dna wypełniają wody jezior np. Grójeckiego lub niewielkich cieków. Obniżenia terenowe na wysoczyźnie zajmują mokradła np. Kaniewa, Sieroszewa, Otmianowa, Anielina.

3. Gleby i surowce naturalne

Na obszarze gminy Boniewo przeważają mało i średnio urodzajne gleby. Gleby należą do typów, brunatnych i pseudobielicowych. Wykształciły się na podłożu o różnym składzie granulometrycznym od glin lekkich i mocnych do piasków luźnych i słabogliniastych. Przeważają gleby kompleksu 6. żytniego słabego (22,4% powierzchni), 4. żytniego bardzo dobrego (17,6%) i 2. pszennego dobrego (16,4%). Największe powierzchnie gleb o najwyższej jakości produkcyjnej występują w sołectwach: Osiecz wielki, Łąki Markowe, Boniewo, Jerzmanowo. Są to gleby o wysokiej kulturze rolnej, dogodne do intensywnej uprawy roślin.

O ogólnej ocenie przydatności rolniczej gruntów świadczy tzw. ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG Puławy (1989 r.) obliczony na 69,7 pkt. jest zbliżony do wskaźnika dla województwa 69,1.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, wymaga zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa.

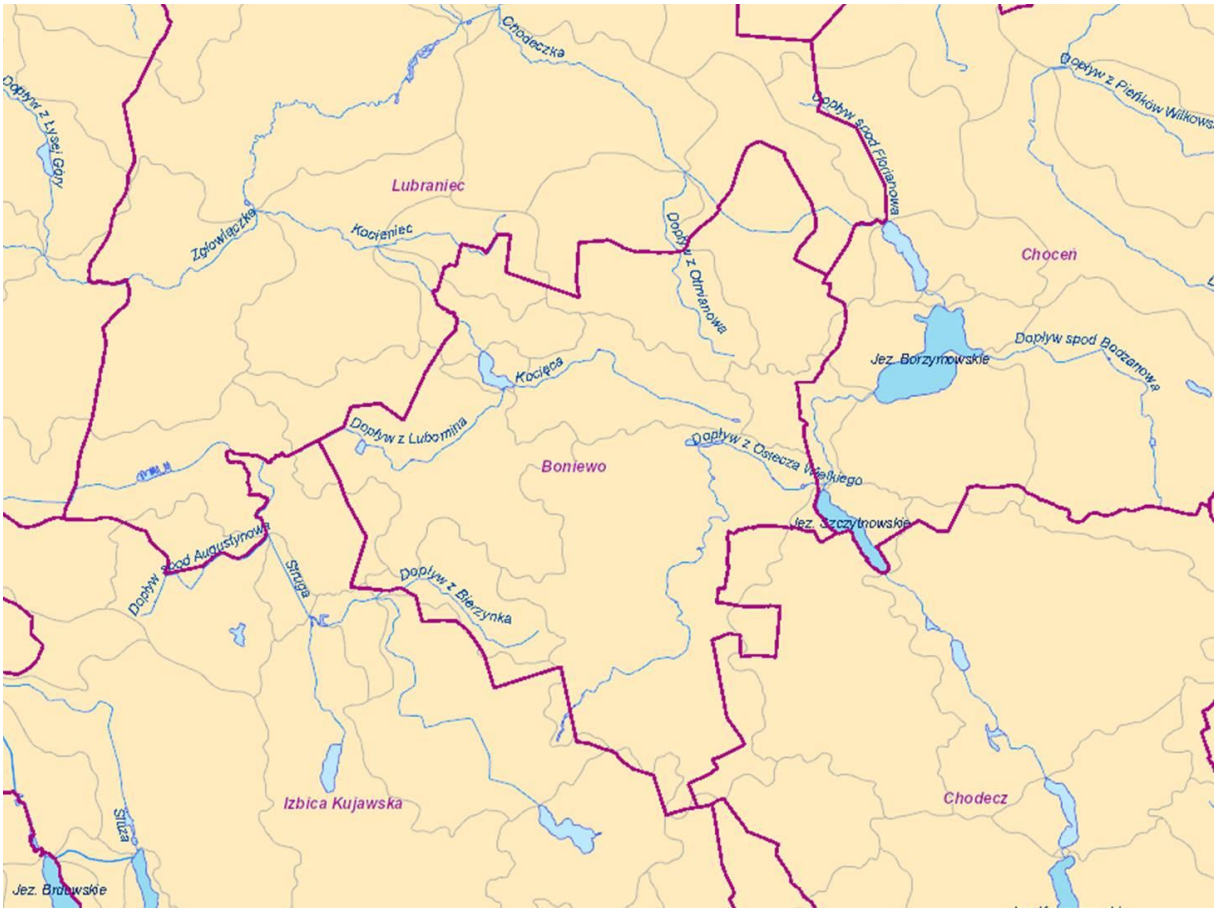
Gleby narażone są na procesy degradacji. Zjawiska te związane są z tzw. erozją wietrzną, która polega na wywiewaniu cząstek próchnicznych głównie na odkrytych i pozbawionych roślinności obszarach. Natomiast w strefach krawędziowych dolin i rynien występują procesy erozji wodnej powierzchniowej i wąwozowej polegające na wymywaniu wierzchnich warstw gleby na terenach o wysokich spadkach.

Brak istotnych źródeł zagrożeń, głównie ze strony przemysłu powoduje, że gleby na terenie gminy nie są ponadnormatywnie zanieczyszczone.

Na terenie gminy Boniewo występują udokumentowane złoża kopalin. Złoża kredy jeziornej to: „Kaniewo" o zasobach 186 tys. ton i „Kaniewo II" o zasobach 367 tys. ton oraz „Jerzmanowo I" o zasobach 45 tys. ton. Ponadto na terenie gminy znajduje się jedno złoże piasków i żwirów „Otmianowo" o zasobach 295 tys. ton.

4. Wody powierzchniowe i podziemne, gospodarka wodno-ściekowa

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Boniewo leży w przeważającej części w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni Zgłowiączki, a w ujęcie szczegółowym jej dopływów Chodeczki i Kocięcej. Sieć hydrograficzna gminy jest uboga. Stanowią ją obszary źródliskowe: Dopływu z Lubomina, Dopływu z Bierzynka, Dopływu z Osiecza Wielkiego, Kocięcej i Dopływu z Otmianowa. Przez północny fragment gminy przepływa Chodeczka.

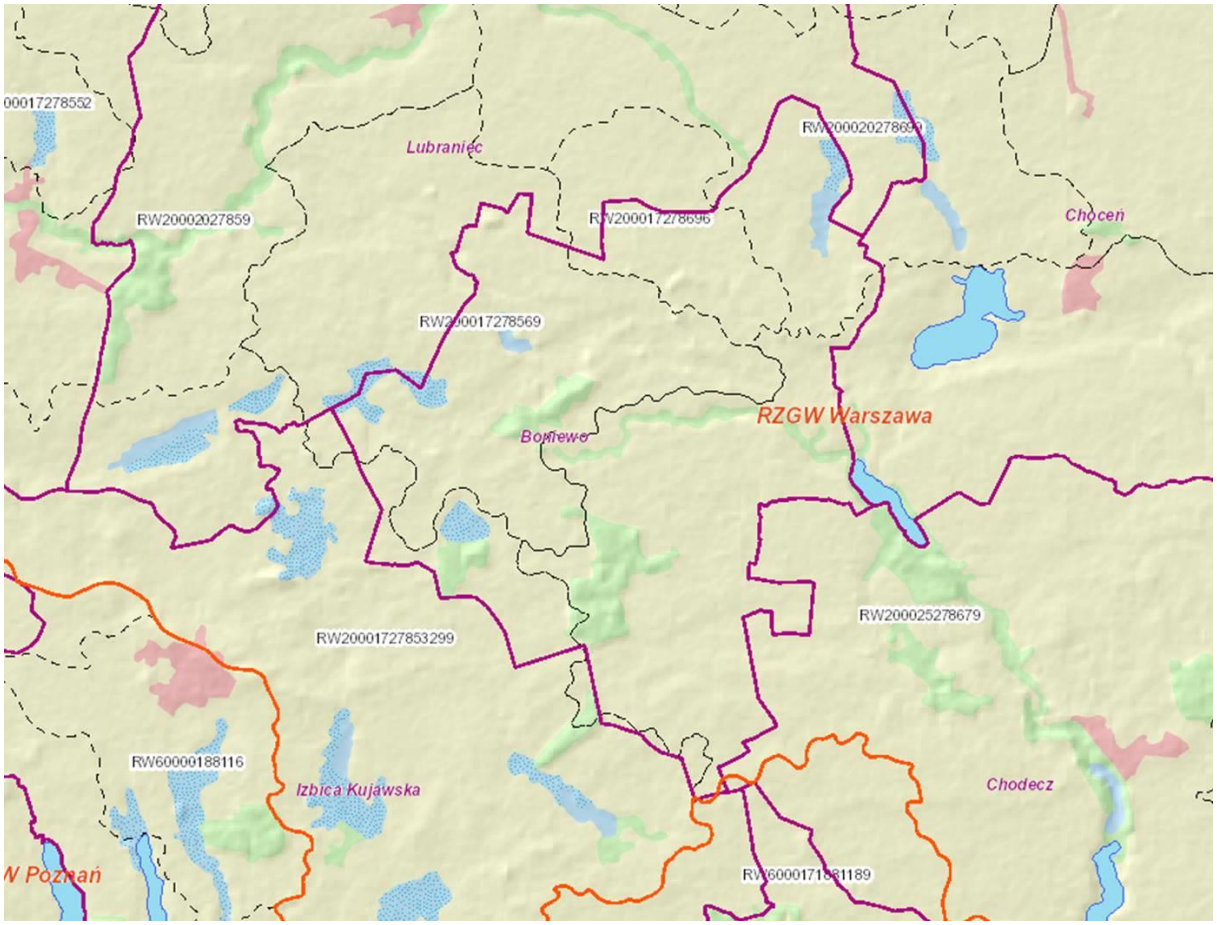

Ryc.3 Mapa hydrograficzna gminy Boniewo (źródło: http://geoportal.kzgw.gov.pl/imap)

Obszar gminy jest ubogi w wody powierzchniowe. Cieki są niewielkie, o małym przepływie. Odwadniają tereny typowo rolnicze o przewadze gruntów ornych.

Wody powierzchniowe na terenie gminy Boniewo zajmują obszar 105 ha tj. 1,4% powierzchni ogólnej, w tym Jezioro Grójeckie powierzchni 25,3 ha i Łąki Zwiastowe o powierzchni 10,4 ha. Jezioro Ługowskie o powierzchni 67,7 ha do którego przylegają grunty gminy Boniewo, administracyjnie położone jest w gminie Choceń.

Na terenie gminy Boniewo znajdują się fragmenty pięciu jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Ryc.4 Mapa jednolitych części wód powierzchniowych (źródło: http://geoportal.kzgw.gov.pl/imap)

Są to następujące jednolite części wód powierzchniowych:

RW200020278699 - Chodeczka od wypływu z jez. Borzymowskiego do ujścia - naturalna część wód, o dobrym stanie ekologicznym, zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych

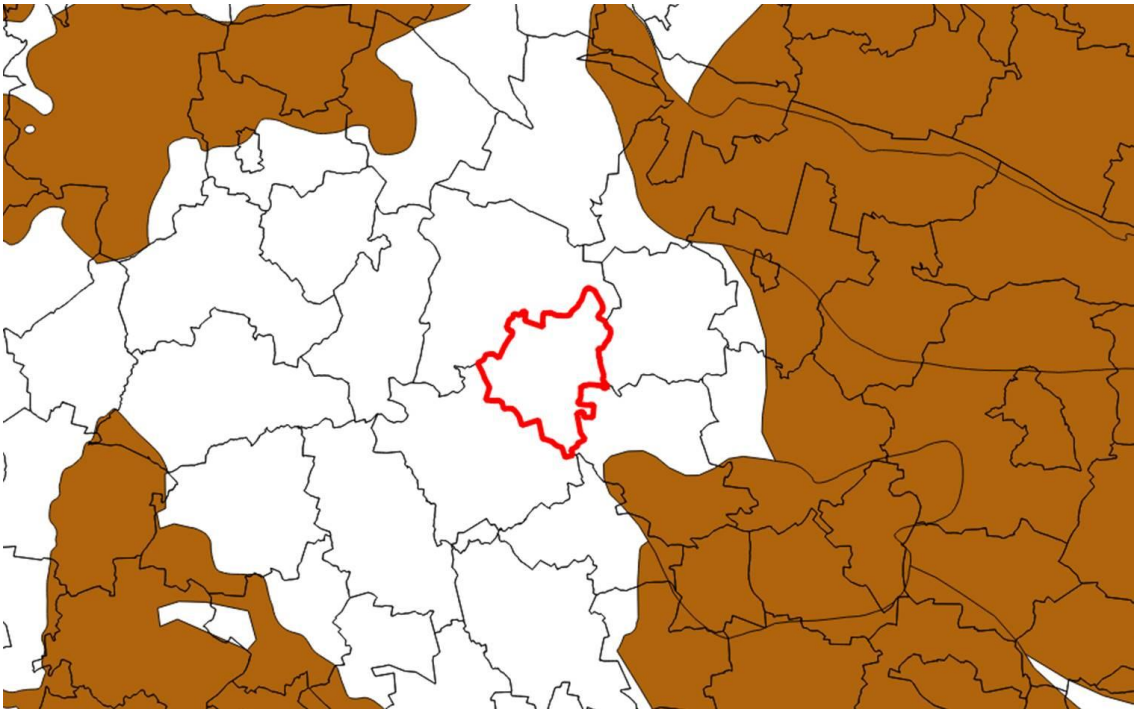
RW200017278696 - Dopływ z Otmianowa - silnie zmieniona część wód, o złym stanie ekologicznym, zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych

RW200017278569 - Kocieniec - naturalna część wód, o złym stanie ekologicznym, niezagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych

RW200025278679 - Chodeczka do wypływu z jez. Borzymowskiego - silnie zmieniona część wód, o złym stanie ekologicznym, zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych RW20001727853299 - Struga - silnie zmieniona część wód, o złym stanie ekologicznym, niezagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Wody powierzchniowe na terenie gminy Boniewo nie były objęte badaniami monitoringowymi prowadzonymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Obszar gminy Boniewo znajduje się poza zasięgiem czwartorzędowych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) wyznaczonych w celu ochrony przed degradacją zasobów wody pitnej.

Ryc.5 Gmina Boniewo na tle głównych zbiorników wód podziemnych (źródło: http:/ /www.pgi.gov.pl/psh)

Na terenie gminy Boniewo wody podziemne są wodami odizolowanymi od warstwy powierzchniowej utworami nieprzepuszczalnymi o znacznej miąższości. Wody występują w piaszczystych osadach z okresu trzeciorzędu i czwartorzędu. Głównym poziomem użytkowania jest poziom wód czwartorzędowych. Wody dla celów zaopatrzenia gminy ujmowane są w miejscowościach Osiecz Mały i Żurawice.

Ujęcie gminne we wsi Osiecz Mały stanowi:

- studnia głębinowa nr 3 o całkowitej głębokości 42,0 m , do eksploatacji ujęto warstwę wodonośną występującą na głębokości od 24 m do 36,0 m. Wydajność studni Q = 60,0 m^3/h.

- studnia głębinowa nr 4 o głębokości całkowitej 42,0 m, warstwa wodonośna na głębokości 24,0 m. Wydajność studni Q= 59,0 m^3/h.

Ujęcie gminne we wsi Żurawice stanowi:

- studnia głębinowa nr 1 o całkowitej głębokości 88,0 m, warstwa wodonośna na głębokości 51,5 m. Wydajność studni Q= 80,0 m^3/h.

W miejscowości Osiecz Mały znajduje się stacja uzdatniania wody o przepustowości $Q_{dśr}$ – 720 m^3/dobę, Q_{damx} - 1080 m^3/dobę; wydajność stacji: Q_{maxh} - 45 m^3/h, $Q_{dśr}$ – 720 m^3/dobę, Q_{maxr} - 254 000,0 m^3/r.

Obszar gminy Boniewo jest w znacznej części zwodociągowany. Istniejąca sieć wodociągowa liczy 121 km w tym : PCVØ 220 - 7,10 km , PCVØ 110 – 46,72 km, PCVØ 160 – 12,02 km, PCVØ 90 – 55.16 km , przyłączy wodociągowych - 879 sztuk. Z sieci wodociągowej korzysta 3419 mieszkańców (97,6% ludności gminy). Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy jest sukcesywnie realizowana dzięki staraniom władz gminy w tym zakresie, a możliwości ujęć wody pozwalają na zaopatrzenie w wodę praktycznie wszystkich chętnych mieszkańców gminy. Sytuacja pogarsza się w okresie suszy. Wtedy mogą występować niedobory wody.

Na terenie gminy Boniewo znajduje się jedna centralna gminna oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna ścieków znajdująca się w miejscowości Boniewo. W jej skład wchodzą: budynek technologiczny zblokowany z oczyszczalnią kompaktową Superbos 150B; zbiornik biosorbcji, osadnik pośredni, reaktor osadu strefowego, osadnik wtórny, komora destabilizowania, odpływ ścieków oczyszczonych. Przepustowość oczyszczalni: $Q_{dśr}$ - 135m^3/dobę Q_{max} 168 m^3/dobę. Przepływ ścieków roczny, jak i średnio dobowy, nie przekracza obciążenia hydraulicznego eksploatowanej oczyszczalni. Obecnie obsługuje ona 1170 tzw. równoważnej liczby mieszkańców RLM),

Ponadto na obszarze gminy znajdują się komunalne oczyszczalnie ścieków:

- oczyszczalnia biologiczna Biodisc 35 dla budownictwa wielorodzinnego w miejscowości Kaniewo. Oczyszczalnia kompaktowa pracująca w oparciu o technologię zanurzonego złoża tarczowego w formie biodysków .Wydajność oczyszczalni: Qśrd = 5,25 m^3/dobę, Qrok = 1916,25 m^3/rok. RLM 35.
- oczyszczalnia biologiczna Biokube dla budownictwa wielorodzinnego w miejscowości Osiecz Mały, wykonana w technice złoża zanurzonego. Urządzenie wykorzystujące 3-stopniowy proces biologicznego tlenowego oczyszczania ścieków na złożach biologicznych zanurzonych. Ścieki do oczyszczalni doprowadzone są rurociągiem grawitacyjnym Dz. 160 mm do przepompowni ścieków, następnie są tłoczone przez studzienkę pomiarową do studzienki rozprężnej. Dalej grawitacyjnie dopływają do

trzykomorowego osadnika wstępnego . Dalej są prowadzone na bioreaktor Mars 3000-4K. Z bioreaktorów ścieki oczyszczone grawitacyjnie odprowadzone są do odbiornika. Przepustowość oczyszczalni $Q_{śrd}$ = 7,5 m^3/dobę, Q_{rok}= 2737,50 m^3/rok. RLM 50.

- oczyszczalnia biologiczna WU 25 STK Biodisc dla budownictwa wielorodzinnego w miejscowości Lubomin. Oczyszczalnia kompaktowa pracująca w oparciu o technologię zanurzonego złoża tarczowego w formie biodysków .Wydajność oczyszczalni: $Q_{śrd}$ = 3,75 m^3/dobę, Q_{rok} = 1368,75m^3/rok. RLM 25.

Obsługą zbiorników na ścieki („szamb") zajmują się firmy posiadające zezwolenia wydane przez Wójta Gminy.

Uzupełnieniem oczyszczalni ścieków są oczyszczalnie przyzagrodowe (przydomowe), których obecnie na terenie gminy jest 317 szt. Znajdują się one w miejscowościach: Arciszewo - 16 szt., Sarnowo - 14 szt., Wólka Paruszewska - 9 szt., Łączewna - 6 szt., Janowo - 4, Paruszewice - 4 szt, Lubomin - 17 szt., Jerzmanowo - 11 szt., Bierzyn – 27 szt., Grójczyk - 7 szt., Otmianowo - 21 szt., Sieroszewo - 5 szt., Michałowo - 4 szt., Grójec - 19 szt., Osiecz Mały - 6 szt., Kaniewo - 21 szt., Łąki Zwiastowe – 7 szt., Anielin - 7 szt., Jastrzębiec - 5 szt., Mikołajki - 5 szt., Osiecz Wielki - 11 szt., Czuple - 3 szt., Lubomin Leśny - 6 szt., Lubomin Rządowy - 7 szt., Łąki Wielkie - 6 szt., Sułkówek - 15 szt., Żurawice - 4 szt., Łąki Markowe - 4 szt., Bnin - 1 szt., Boniewo - 5 szt.

Użytki rolne zmeliorowane w gminie Boniewo rozmieszczone są w różnych częściach gminy. Grunty zmeliorowane znajdują się na obszarze wsi: Anielin - 27,60 ha, Arciszwo - 10,73 ha, Bierzyn - 75,50 ha, Boniewo - 4,86 ha, Grójec - 26,75 ha, Grójczyk - 95,18 ha, Jerzmanowo - 232,79 ha, Lubomin - 34,96 ha, Lubomin Leśny - 34,07 ha, Lubomi Rządowy - 3,94 ha, Łąki Markowe - 3,00 ha, Osiecz Mały - 1,69 ha, Otmianowo - 235,02 ha, Sieroszewo - 11,7 ha, Sułkówek – 118,93 ha.

5. Powietrze atmosferyczne i klimat akustyczny

Badania jakości powietrza atmosferycznego prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Oceny dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów: ze względu na ochronę zdrowia (stężenia zanieczyszczeń: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, ołów, tlenek węgla, ozon i pył zawieszony PM 10) oraz ze względu na ochronę roślin (dwutlenek siarki, tlenki azotu i ozon). W oparciu o wyniki badań obszar gminy Boniewo, podobnie jak całej strefy kujawsko-pomorskiej, zakwalifikowano do strefy A w oparciu o kryteria ustanowione ze względu na ochronę roślin (żadna substancja nie przekracza poziomu dopuszczalnego) oraz do strefy B w oparciu o kryteria ustanowione ze

względu na ochronę zdrowia (co najmniej jedna substancja mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji). Wskaźnikiem decydującym był benzen (C_6H_6). Wyniki oceny jakości powietrza z 2015 r. wskazują, że według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi w 2015 r. strefa kujawsko-pomorska, w której znajduje się gmina Boniewo, podobnie jak wszystkie strefy w województwie, znalazł się w klasie C. Przekroczenia norm wykazały: pył zawieszony PM10, benzo(α)piren. Skutkuje to koniecznością sporządzenia programu ochrony powietrza.

Ze względu na znikomą emisję zanieczyszczeń z terenu gminy Boniewo, o jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy decydują źródła emisji spoza jej obszaru, głównie Inowrocław i Włocławek.

Na obszarze Gminy Boniewo dominują indywidualne systemy zaopatrzenia w ciepło wykorzystujące nośniki energii w postaci paliw stałych (przede wszystkim węgiel kamienny, miał węglowy, drewno i odpady z drewna). Kotłownie te nie tworzą zintegrowanego systemu ciepłowniczego.

Dzięki wykonanym inwestycjom modernizacyjnym w tym zakresie, przy zaangażowaniu władz gminy, sytuacja ulega stopniowej poprawie. Tradycyjne systemy grzewcze (węglowe) w większości ciepłowni zostały zastąpione systemami niskoemisyjnymi: Urząd Gminy (olejowa o mocy 58 KW), stacja uzdatniania wody (elektryczne), OSP i świetlica w Lubominie (elektryczne), budynki handlowo-usługowe w Boniewie (częściowe elektryczne), budynki na boiskach Orlik (elektryczne), d. budynek szkolny w Osieczu Małym z częścią mieszkalną (elektryczne), budynek w Boniewie przy ul. Kolejowej 4 (elektryczne – część gminna).

Kotły na paliwo stałe są w: Zespole Szkół w Boniewie (szkoła podstawowa i gimnazjum), Hali widowiskowo-sportowej w Boniewie, świetlicy wiejskiej w Arciszewie (kominek), świetlicy wiejskiej w Łąkach Wielkich,

Z tego względu w przebiegu rocznym poziomów zanieczyszczeń powietrza ze źródeł energetycznych wyraźnie zaznacza się wzrost stężeń w sezonie grzewczym (dwutlenek węgla) w stosunku do okresu letniego.

Z przeprowadzonych ankiet na potrzeby Planu gospodarki niskoemisyjnej wynika, że obecnie kolektory słoneczne zainstalowane są tylko na łączniku między halą widowiskowo-sportową oraz budynkiem Szkoły Podstawowej w Boniewie o mocy 1106 W. Roczna produkcja energii elektrycznej wynosi 1,59 MWh/rok.

Zagrożenie hałasem na terenie gminy Boniewo związane jest przede wszystkim z hałasem komunikacyjnym i odnosi się do pasa terenów przyległych do głównych tras drogowych tj. do dróg powiatowych. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego

należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni, charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających. Na terenie gminy Boniewo nie prowadzono dotychczas pomiarów natężenia hałasu przy trasach komunikacyjnych. Uciążliwość akustyczna dróg powiatowych jest jednak niewielka. Natężenie ruchu na tych drogach wynosi średnio około 500-1000 pojazdów na dobę.

Hałas przemysłowy swym zasięgiem obejmuje z reguły znacznie mniejszy obszar i liczbę ludności narażoną na jego oddziaływanie. Stanowić może jednak znaczne uciążliwości wszędzie tam, gdzie występuje styk zabudowy przemysłowej z zabudową mieszkaniową. Hałas ten jest bardziej zróżnicowany od hałasu komunikacyjnego ze względu na różnorodność źródeł znajdujących się na terenie podmiotów gospodarczych. Źródłami są instalacje przemysłowe, sieci i urządzenia energetyczne, ale także prowadzona działalność gastronomiczno-rozrywkowa. Zagrożenie hałasem przemysłowym na terenie gminy praktycznie nie istnieje. Lokalne uciążliwości stanowi tylko okresowo działalność niektórych przedsiębiorstw np. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Gramet" w Lubominie – producent wyrobów stalowych, Przedsiębiorstwo Handlowe „SOMIR" w Osieczu Wielkim, P.P.H.U. „ALS" s. c. Samotyja w Boniewie – producent pieczywa i wyrobów ciastkarskich. Źródłami emisji hałasu są znajdujące się na terenie gminy 2 elektrownie wiatrowe. Są to: elektrownia wiatrowa w miejscowości Boniewo (działka numer 85/2) typu VESTAS V 850 KW o wysokości 60 m, elektrownia wiatrowa w miejscowości Lubomin Leśny (działki numer 52 i 46/2) typu ENERCCON o mocy 600 KW.

6. Walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe

Na terenie gminy Boniewo, poza jednym wyjątkiem, nie występują formy ochrony przyrody, w tym zarówno wielkoobszarowe oraz pomniki przyrody i użytki ekologiczne, które powołuje się na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

Najbliższy rezerwat przyrody „Dębice" znajduje się w odległości około 9 km na północ. Najbliższy park krajobrazowy – Gostynińsko-Włocławski znajduje się w odległości około 11 km na północny-wschód. Najbliższy obszar chronionego krajobrazu – Jeziora Głuszyńskiego znajduje się w odległości około 10 km na zachód. Najbliższy obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Błota Rakutowskie znajduje się w odległości około 15 km na północny-wschód. Najbliższy obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – Słone Łąki w Dolinie Zgłowiączki znajduje się w odległości około 4 km na północny-zachód. Taki stan faktyczny

nie umniejsza roli i znaczenia zasobów i walorów obszaru gminy Boniewo. W kontekście opisanego powyższego rozmieszczenia obszarów cennych przyrodniczo, obszar gminy z dominującymi użytkami rolnymi stanowi system korytarzy ekologicznych, zapewniających ciągłość przestrzeni przyrodniczej w skali lokalnej oraz zachodzenie podstawowych procesów ekologicznych.

Szczególną formą ustawowej ochrony przyrody obowiązującą na terenie całego kraju jest ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, ustanowiona na mocy Rozporządzeń Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin oraz z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów, a także Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Nie oznacza to jednak, iż na obszarze gminy Boniewo brak jest przyrodniczo cennych terenów czy tworów przyrody, zarówno ożywionej jak i nieożywionej. Należy podkreślić, iż takim ogromnym walorem przyrodniczym, bardzo często zupełnie niedocenianym, są użytki rolne stanowiące ponad 85% powierzchni gminy Boniewo. Dotyczy to szczególnie gruntów rolnych o ekstensywnym sposobie uprawy, które stanowią cenne siedliska dla bardzo wielu zmniejszających swoją liczebność i areał występowania oraz zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, grzybów i zwierząt. Jako najbardziej jaskrawy przykład znaczenia użytków rolnych dla zachowania populacji organizmów służą tzw. ptaki krajobrazu rolniczego, ale także niektóre ssaki, płazy i gady i inne organizmy silnie związane z agrocenozami. Nie należy także zapominać o znaczeniu użytków rolnych jako miejsca odpoczynku i żerowiska dla zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, szczególnie dla migrujących gatunków ptaków na szlakach jesiennych i wiosennych wędrówek.

Nie należy także pomijać walorów przyrodniczych lasów mimo, iż obszar gminy Boniewo charakteryzuje się stosunkowo niską i nierównomiernie rozłożoną lesistością, gdzie lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 443,3 ha, co stanowi 5,7% ogólnej powierzchni gminy. Jest to wartość niższa od średniej dla powiatu włocławskiego (18,5%) i województwa kujawsko-pomorskiego (23,4%).

Tym bardziej należy doceniać istniejące i zabiegać o zwiększanie powierzchni zasobów leśnych, także w kontekście wzbogacania walorów krajobrazowych i zachowania różnorodności biologicznej.

Na obszarze gminy Boniewo dominuje krajobraz kulturowo-rolniczy, z niewielką domieszką lasów, występujących w centralnej (środkowej) i południowo-zachodniej części gminy.

Bardzo istotnym elementem kulturowo-przyrodniczym w krajobrazie rolniczym gminy Boniewo jest obecność pozostałości dawnych parków podworskich. Oprócz znaczenia historycznego, obiekty te pełnią ważną funkcję ekologiczną wzbogacając i urozmaicając środowisko przyrodnicze krajobrazu rolniczego. Tworzą one swoiste i rozproszone „wyspy" zadrzewień i zbiorników wodnych, stanowiących ważne ostoje różnorodności biologicznej. Niestety część parków jest mocno zaniedbana, drzewostan jest degradowany, a układ przestrzenny rzadko kiedy czytelny.

Na terenie gminy Boniewo znajdują się zespoły dworsko-parkowe:

- zespół parkowo-dworski w Boniewie o powierzchni 5,00 ha, w którym znajduje się dwukondygnacyjny pałac murowany. Obecnie zamieszkały.
- zespół parkowo-dworski w Otmianowie o powierzchni 4,80 ha. Teren parku i najbliższej okolicy jest urozmaicony pod względem konfiguracji. Na terenie zespołu znajduje się dwukondygnacyjny pałac murowany. Obecnie zamieszkały.
- zespół parkowo-dworski w Kaniewie obejmujący dwukondygnacyjny zabytkowy dwór.
- zespół parkowo-dworski Osiecz Wielki o powierzchni 10,26 ha, w tym park zajmuje powierzchnię 5,82 ha. Park tworzy bogaty starodrzew. Dwór dwukondygnacyjny, zamieszkały. W zespole znajduje się budynek podworski - oficyna murowana, zamieszkała. W parku znajduje się grodzisko – owalny półwysep otoczony stawem podmokłym w kształcie księżyca.

Kolejne grodzisko, eksponowane w terenie, znajduje się w Grójcu. Na jego szczycie zbudowano kaplicę.

Parki podlegają ochronie na mocy przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wymagają rewaloryzacji zarówno drzewostanu, jak i układu przestrzennego.

Zespoły dworsko-parkowe w Boniewie, Kaniewie i Otmianowie zostały wpisane do rejestru zabytków.

7. Pola elektromagnetyczne

Stosunkowo nowym czynnikiem występującym w środowisku naturalnym jest pole elektromagnetyczne (PEM) wytwarzane sztucznie. Pola te stają się jednym z najbardziej powszechnych zjawisk towarzyszących człowiekowi. Pole elektromagnetyczne jest wytwarzane praktycznie przez powszechne urządzenia używane bezpośrednio przez człowieka (telefony komórkowe, golarki, pralki, kuchenki mikrofalowe) jak również przez instalacje przesyłowe energii elektrycznej i stacje transformatorowe oraz służące do

komunikacji za pomocą fal (stacje telefonii komórkowej, anteny radiowo-telewizyjne, stacje radarowe, radiolinie itp.).

Szkodliwość fal elektromagnetycznych zależy od ich częstotliwości i dotyczy zarówno fal ultrakrótkich (UV) jak i najdłuższych. Bardzo ważnym czynnikiem decydującym o szkodliwości pola elektromagnetycznego jest jego natężenie oraz czas narażenia, bowiem działanie pola elektromagnetycznego wykazuje cechy kumulacji. W pracach doświadczalnych wykazano, że promieniowanie elektromagnetyczne wpływa na przebieg wielu procesów biologicznych, także wówczas gdy natężenia PEM są znacznie niższe od dolnej granicy efektu termicznego (tj. poniżej 10 mW/cm^2).

Przez teren gminy Boniewo nie przebiegają i nie są projektowane żadne napowietrzne linie elektroenergetyczne najwyższych napięć 400 kV. Natomiast przez gminę prowadzą odcinki napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV łączące GPZ Konin, Lubraniec, Włocławek i Kaliska. Na terenie gminy nie znajdują się stacje transformatorowe redukujące wysokie napięcia tzw. GPZ.

Bardzo duże kontrowersje w społeczeństwie wzbudzają inwestycje związane z lokalizacją stacji bazowych telefonii komórkowej. Operatorzy sieci telefonii komórkowej dążą do równomiernego pokrycia terenu stacjami bazowymi. Celem jest uzyskanie jak najlepszej komunikacji. Jak wynika z badań naukowych, ale również analiz dokumentacji sporządzanych na etapie lokalizacji i budowy - stacje bazowe telefonii komórkowej, przy prawidłowym zainstalowaniu i wprowadzeniu zabezpieczeń związanych z dostępem do anten, charakteryzują się bardzo małymi natężeniami pól elektromagnetycznych. Wynika to z konstrukcji stacji bazowych. Zazwyczaj stosuje się anteny kierunkowe, emitujące pole „przed siebie" a nie dookoła. Anteny stacji bazowych instalowane są na wysokich wspornikach, tworząc w ten sposób strefy ochronne. Anteny montowane są głównie w specjalnie do tego przeznaczonych wieżach. Przykładowo można podać, że bezpośrednio pod wieżą o wysokości 40 m, na której zainstalowano 3 zestawy anten (trzy sektory) maksymalna gęstość mocy emitowanej przez wszystkie trzy anteny (co możliwe jest tylko w teorii) wynosi 0,1 mW/cm^2 (0,0000001 W/m^2), a więc jakikolwiek wpływ tego pola na środowisko pod antenami jest całkowicie pomijalny.

Na terenie gminy Boniewo zlokalizowano dotychczas jedną stację bazową telefonii komórkowej w miejscowości Otmianowo (działka nr 229/2) o wysokości 52 m.

8. Poważne awarie i poważne awarie przemysłowe

Zgodnie z przepisami ustawy - Prawo ochrony środowiska, poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Na obszarze gminie nie są zlokalizowane żadne zakłady mogące być sprawcą poważnej awarii przemysłowej, w tym nie ma tu zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) i zakładów o dużym ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnej awarii.

Najpoważniejszym źródłem potencjalnego wystąpienia poważnej awarii na terenie gminy Boniewo jest tranzytowy ropociąg „Przyjaźń" Rosja – Niemcy, prowadzący przez tereny wsi Osiecz Mały i Żurawice. Zagrożenie wybuchem może być spowodowane próbą wykonania nawiertu w ropociągu. Warto zaznaczyć, że takie zdarzenia miały miejsce np. w powiecie łowickim (woj. mazowieckie).

Ponadto obszar gminy Boniewo znajduje się w zasięgu oddziaływania potencjalnej awarii przemysłowej w zakładzie „Anwil" S.A. we Włocławku. W zakładzie znajdują się znaczne ilości substancji (amoniak 17019 Mg, chlorek winylu i etylen 4620 Mg, chlor 1100 Mg, perchloroetylen 4000 Mg), których uwolnienie może prowadzić do skażenia powietrza atmosferycznego lub ewentualnego wybuchu, co może prowadzić do zagrożenia zdrowia bądź życia ludności.

Potencjalne zagrożenie może być wywołane zdarzeniem drogowym pojazdów przewożących substancje niebezpieczne.

Należy zaznaczyć, że w ostatnich kilkudziesięciu latach na terenie gminy Boniewo nie zanotowano wystąpienia żadnego zdarzenia z zakresu poważnych awarii.

9. Gospodarka odpadami

Gmina Boniewo nie posiada własnego składowiska odpadów. W świetle obowiązujących przepisów nadzór nad zbiórką i składowaniem odpadów sprawuje Urząd Gminy. Obecnie odpady komunalne z terenu gminy Boniewo wywożone są poza teren gminy do RIPOK w Machnaczu. W 2014 roku zebrano 204,4 Mg odpadów komunalnych zmieszanych, a w 2015 roku zebrano 192,7 Mg odpadów komunalnych zmieszanych i opakowaniowych. Gmina korzysta z PSZOK-u zlokalizowanego na terenie gminy Choceń.
W roku 2013 gmina opracowała „Program usuwania azbestu i wyrobów azbestowych na lata 2013-2032 wraz z inwentaryzacją wyrobów azbestowych". Od roku 2014 gmina realizuje

demontaż i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest (eternit stanowiący pokrycie dachów). Każdego roku Gmina przyjmuje wnioski od mieszkańców gminy na demontaż i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, następnie realizuje zadanie ze środków WFOŚiGW w Toruniu i NFOŚiGW (100 % dofinansowania).

10. Środowisko a zdrowie

Szybka urbanizacja, rozwój cywilizacji i postęp technologiczny symbolizuje jakość życia człowieka. Ma to niestety negatywny wpływ na zanieczyszczenie środowiska, powodując nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym, których konsekwencją jest zły stan zdrowia ludzi, co może mieć znaczenie w przeciętnym trwaniu życia, przyroście naturalnym czy zachorowalności.

Z danych Komisji Europejskiej wynika, że prawie 3 miliony ludzi umiera na skutek zanieczyszczeń, w Europie na astmę choruje co siódme dziecko, większość chorób układu oddechowego jest główną przyczyną leczenia szpitalnego, około 10 milionów Europejczyków jest narażonych na hałas, który może spowodować utratę słuchu, u niepalących zauważono wzrost zachorowań na nowotwory płuc wywołanych przez działanie dymu tytoniowego. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO – World Health Organization) twierdzi, że 30% wszystkich chorób na świecie jest spowodowanych przez zanieczyszczenia środowiska. W Polsce z badań wynika, że 30% Polaków nie jest w stanie określić występujących zagrożeń w jego najbliższym otoczeniu, a 60% twierdzi, że takich w ogóle nie ma.

Przeprowadzona w 2015 roku przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną we Włocławku, ocena stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej wskazuje, że na terenie powiatu włocławskiego w 2015 roku nie odnotowano zachorować na choroby zakaźne, które wymagałyby działań w ramach wczesnego ostrzegania i reagowania dla zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych u ludzi, takie jak gorączki krwotoczne, cholera czy dżuma. Również nie odnotowano zbiorowych zatruć pokarmowych oraz zatrucia grzybami.

Gospodarka odpadami prowadzona była prawidłowo. W zależności od ilości wytwarzanych odpadów medycznych zakaźnych, obiekty posiadały wymagane rozporządzeniem pomieszczenia lub urządzenia chłodnicze przeznaczone wyłącznie do magazynowania odpadów. Odpady medyczne w placówkach gromadzone były selektywnie i przekazywane do termicznego unieszkodliwienia w spalarniach.

Analiza zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia wykazała, że mieszkańcy gminy Boniewo w 100% korzystali z wody dobrej jakości.

W 2015 r. kontrole merytoryczne nad zakładami pracy wykazały jedynie drobne nieprawidłowości. W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 94 placówki w tym: 65 stałych oraz 24 sezonowe, oceniając stan sanitarno-techniczny i warunki pobytu. Na terenie gminy Boniewo nie stwierdzono budynków w złym stanie sanitarno-technicznym. Wszystkie placówki podłączone były do wodociągów. Żadna ze skontrolowanych placówek nie posiadała ustępów zewnętrznych. Wszystkie placówki zapewniły właściwe warunki do utrzymania higieny tj. dostępność do ciepłej bieżącej wody we wszystkich umywalkach w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych, ręczników jednorazowego użytku lub suszarek do rąk, mydła w płynie, nie stwierdzono ponadnormatywnej liczby uczniów na urządzenie ustępowe. Szkolne gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej spełniały w 100% wymagania sanitarno-higieniczne.

III. Cele, obszary interwencji i zadania ochrony środowiska

1. Cele ochrony środowiska

Podstawowymi dokumentami, w które „wpisują się" cele ochrony środowiska gminy Boniewo są dokumenty programowe w zakresie ochrony środowiska, w szczególności dokument „nadrzędny" w stosunku do Programu tj. Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami dla powiatu włocławskiego na lata 2016-2020 z perspektywą na lata 2020-2024, a także Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018. Przede wszystkim jednak w celu realizacji polityki ochrony środowiska, Program jest spójny ze strategicznymi i planistycznymi dokumentami gminnymi tj. Strategią rozwoju gminy Boniewo 2017-2027 oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boniewo, a także jednym z programów „branżowych" - Planem gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Boniewo.

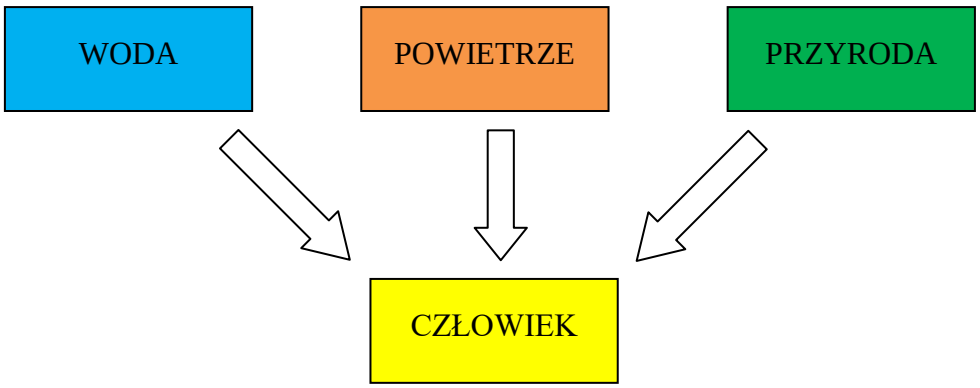
Jako podstawowy cel polityki ochrony środowiska na obszarze gminy Boniewo do 2020 r., nawiązując do „Misji" Strategii Gminy oraz do drugiego z trzech sformułowanych w niej celów strategicznych rozwoju gminy, przyjęto „Poprawę jakości życia mieszkańców poprzez ochronę lokalnych zasobów środowiska i rozwój infrastruktury turystycznej i ekologicznej".

Realizacja celu głównego jest możliwa pod warunkiem przyjęcia jako powszechnie obowiązującej zasady zrównoważonego rozwoju, identyfikacji określonych priorytetów ochrony środowiska oraz realizacji zaproponowanych zadań.

Ocena aktualnego stanu środowiska na obszarze gminy Boniewo, identyfikacja najważniejszych problemów ekologicznych oraz mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, upoważniają do stwierdzenia, że celami tymi są:

- wystarczająca ilość zasobów wody dla potrzeb ludności do spożycia oraz dla rolnictwa *(woda na schemacie poniżej),*
- dobra jakość powietrza oraz zachowane dopuszczalne poziomy hałasu *(powietrze na schemacie poniżej),*
- różnorodność biologiczna zapewniająca ochronę zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych *(przyroda na schemacie poniżej)*.

Program ochrony środowiska opiera się na oddziaływaniu zasobów środowiska na człowieka, w celu poprawy jakości jego życia. Obrazuje to poniższy schemat.

Obszarami interwencji na obszarze gminy Boniewo są:

- ochrona klimatu i jakości powietrza,
- zagrożenie hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami.

2. Ochrona klimatu i jakości powietrza

Przeprowadzona roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za 2015 rok wykazała, że teren gminy Boniewo, podobnie jak całej strefy kujawsko-pomorskiej, według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi znalazł się w klasie C. Przekroczenia norm wykazały: pył zawieszony PM10, benzo(α)piren. Skutkuje to koniecznością sporządzenia programu ochrony powietrza dla całej strefy.

Ocena jakości powietrza na terenie gminy Boniewo prowadzona przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska jest pozytywna. Nie stwierdza się naruszeń obowiązujących norm. Uprawnione jest zatem twierdzenie, że emisje pyłów i gazów generowane z terenu gminy nie mają istotnego wpływu na ogólny stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Lokalnie, w obrębie skupionej zabudowy, w czasie sezonu grzewczego mają miejsce emisje energetyczne z palenisk domowych wykorzystujących tradycyjne paliwa stałe (węgiel, miał węglowy, drewno). Warto zauważyć, że na terenie gminy podjęto działania na rzecz zmiany systemu ogrzewania z tradycyjnych (węglowych) na przyjazne środowisku (olejowe, elektryczne, OZE).

Jednak mimo to, konieczne jest kontynuowanie działań na rzecz zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach. W odniesieniu do tzw. „niskiej emisji" energetycznej szczególnie na obszarach o skoncentrowanej zabudowie mieszkaniowej (Boniewo, Osiecz Wielki, Osiecz Mały, Lubomin, Jerzmanowo, Otmianowo, Łąki Zawistowe) samorząd gminy będzie w dalszym ciągu:

- propagować i wspierać stosowanie paliw niskoemisyjnych i bezemisyjnych: lekkiego oleju opałowego, gazu, biomasy itp.,
- sukcesywnie modernizować komunalne systemy ciepłownicze,
- prowadzić termomodernizację obiektów publicznych,
- modernizować systemy oświetlenia,
- wspierać modernizację indywidualnych źródeł ogrzewania budynków,
- reagować i przeciwdziałać w ramach ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminie spalaniu odpadów zabronionych prawem w paleniskach domowych.

Pożądanym działaniem jest ponadto wprowadzenie sieci gazu przewodowego na terenie gminy. Działanie to leży w gestii przedsiębiorstwa Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo, które jednak w najbliższych latach nie planuje rozbudowy sieci gazowej na terenie gminy Boniewo. Doprowadzenie gazu na teren gminy jest możliwe z kierunku zachodniego – z gminy Lubraniec lub Izbica Kujawska. Gazyfikacja na terenie gminy

Boniewo powinna objąć przede wszystkim obszary najsilniej zurbanizowane, w tym gminną wieś Boniewo.

3. Przeciwdziałanie zagrożeniu hałasem

W zakresie rozwiązań systemowych rola samorządu w zakresie ograniczania uciążliwości związanych z oddziaływaniami akustycznymi o zasięgu lokalnym sprowadzać się powinna do przestrzegania ładu przestrzennego. Dopuszczenie tzw. „nieuciążliwej działalności rzemieślniczej" w obszarach zabudowy o okresowym i stałym przebywaniu ludzi tworzyć może konflikty, których późniejsze rozstrzyganie w trybie postępowania administracyjnego jest bardzo trudne. Najczęściej są to zakłady, które swoim zakresem działalności nie mieszczą się w prawnym pojęciu przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko. Nie wymagają sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko w trybie obligatoryjnym i fakultatywnym. Jednak w czasie funkcjonowania bywają przedmiotem skarg. W pracach planistycznych i lokalizacji podmiotów należy wyraźnie separować obszary o funkcjach gospodarczych od terenów zabudowy mieszkaniowej.

W tym kontekście należy dążyć do maksymalnego ograniczenia uciążliwości zakładów emitujących hałas, które są zlokalizowane w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej.

Zagrożenie hałasem na terenie gminy Boniewo jest niewielkie i dotyczy jedynie w niewielkim stopniu terenów zabudowy mieszkaniowej przyległych do dróg powiatowych. Sposobami na zmniejszenie uciążliwości są przede wszystkim poprawa nawierzchni jezdni oraz przestrzeganie odległości sytuowania obiektów budowlanych od krawędzi jezdni.

Dla ochrony przed hałasem nowoprojektowanych terenów zabudowy mieszkaniowej niezbędne jest wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego oraz do decyzji o warunkach zabudowy niezbędnych zapisów ograniczających zagrożenie akustyczne (np. ustalanie odpowiednio odległej nieprzekraczalnej linii zabudowy od dróg i innych źródeł emisji hałasu).

Ograniczeniu w rozprzestrzenianiu hałasu sprzyjać będzie wprowadzenie pasów zieleni izolacyjnej (biologiczne ekrany akustyczne) wzdłuż szlaków komunikacyjnych oraz od strony zakładów produkcyjnych i usługowych.

W kontekście konieczności zapewnienia dopuszczalnych poziomów hałasu istotne znaczenie ma ewentualna lokalizacja kolejnych elektrowni wiatrowych na terenie gminy. W świetle obecnych uwarunkowań prawnych na obszarze gminy Boniewo nie ma praktycznie możliwości budowy nowych elektrowni wiatrowych.

4. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska jest podstawowym aktem prawnym normującym zagadnienia związane z ochroną przed polami elektromagnetycznymi. Zgodnie z treścią zapisów ustawy, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów tych pól na poziomie nie przekraczającym dopuszczalnego, a w przypadku ich przekroczenia - na obniżeniu wartości pól przynajmniej do wartości dopuszczalnych. Zapis ten można uznać za podstawowy obszar interwencji na terenie gminy do 2020 roku. Szczegółowe regulacje w tym zakresie zawarte są w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów.

Przedsięwzięcia związane z wytwarzaniem pól elektromagnetycznych są zaliczane do inwestycji celu publicznego. Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Wójt Gminy Boniewo ustala na terenie gminy lokalizację tego typu przedsięwzięć. Istotnym instrumentem prawnym mającym wpływ na kształtowanie zakresu i skali oddziaływania źródeł promieniowania elektromagnetycznego na środowisko jest procedura lokalizacji inwestycji. W przypadku instalacji zaliczanych do znacząco oddziaływujących na środowisko obowiązuje postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko. Postępowaniem w sprawie ocen oddziaływania na środowisko muszą być objęte:

- stacje elektroenergetyczne lub linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, emitujące pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz.

Podstawowym działaniem kierunkowym Programu jest w tej sytuacji:

- zapewnienie nadzoru i kontroli istniejących źródeł promieniowania,
- uwzględnienie w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym problemu lokalizacji źródeł promieniowania i potencjalnych stref ich oddziaływania.

Z uwagi na fakt, iż na terenie gminy Boniewo nie są planowane nowe się linie elektromagnetyczne o napięciu 110 kV i wyższym, działania kontrolne w zakresie utrzymania poziomów pól do wartości dopuszczalnych dotyczą jedynie trzech istniejących linii 110 kV oraz otoczenia masztu stacji bazowej telefonii komórkowej w Otmianowie. W przypadku

potrzeby lokalizacji kolejnych masztów telefonii komórkowej ich usytuowanie musi uwzględnić obowiązujące normy emisji pól elektromagnetycznych i zdrowie ludzi. Maszty powinny być lokalizowane poza obszarami o zwartej zabudowie i z dala od terenów rekreacyjnych o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. W planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy przestrzegać lokalizację budynków mieszkalnych w odległości nie mniejszej niż 20 m od linii elektroenergetycznych 110 kV.

5. Gospodarowanie wodami

Kierunki polityki ochrony środowiska w zakresie ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi obejmą:

- zapobieganie suszy i deficytowi wody,
- racjonalne korzystanie z zasobów wodnych,
- optymalizację zużycia wody,
- dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód,
- ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych.

Na terenie gminy Boniewo nie ma zagrożenia powodziowego – nie występują tu obszary szczególnego zagrożenia powodzią ani tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

Ogromnych problemem zarówno ekologicznym, jak i gospodarczym i społecznym jest nasilające się zjawisko suszy. Powtarzające się długie okresy bezopadowe w czasie okresu wegetacyjnego prowadzą do strat w uprawach rolnych, a znacznie niższe od średniej sumy opadów atmosferycznych powodują obniżenie poziomu wód gruntowych, obniżenie poziomów wód jezior, wysychanie cieków i oczek wodnych. Samorząd gminy Boniewo nie ma możliwości podjęcia działań nad stabilizacją lustra wody w Jeziorze Ługowskim (Szczytnowskim). Również z uwagi na małe zasoby wody w górnej części zlewni Kocięcej, nie ma szerokich możliwości gromadzenia (retencjonowania) wody w Jeziorze Grójeckim.

Duże znaczenie ekologiczne, jak i ogromne znaczenie dla retencji wód mają kompleksy łąkowo-bagienne. Powinny one podlegać ochronie przed zmianą sposobu użytkowania, zarówno przed zabudową, jak i zmianą sposobu użytkowania trwałych użytków zielonych i nieużytków na grunty orne. Tereny te nieregularnie rozmieszczone w gminie, znajdują się w rejonie miejscowości: Kaniewo, Jerzmanowo, Grójec, Grójczyk, Bierzyn, Anielin, Łąki Zawistowe, Łąki Markowe, Żurawice, Lubomin Rządowy.

Obszary te mają również ogromną rolę kształtującą stosunki wodne, gdyż posiadają duże znaczenie retencyjne. Wpływają hamująco na odpływ wód ze zlewni, spowalniają ich

przenikanie do wód podziemnych, regulują stosunki wodne, stabilizują poziom wód gruntowych. Pożądane jest opracowania „Programu małej retencji gminy", który uszczegółowi proponowane zadania i oceni pod kątem aspektów technicznych.

Racjonalne korzystanie z zasobów wodnych powinno polegać na zużywaniu ich na bieżące potrzeby oraz na przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom wód. Zużycie wody dla celów komunalnych jest zoptymalizowane z uwagi na aspekty ekonomiczne. W gospodarstwach domowych i przedsiębiorstwach nie obserwuje się nadmiernego poboru wody.

W celu przeciwdziałania zanieczyszczeniom wód jest niezbędne kontynuowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz ograniczanie spływów zanieczyszczeń z terenów rolnych do wód powierzchniowych.

Na terenie gminy Boniewo system sieci kanalizacji sanitarnej obejmuje tylko wieś Boniewo. Postuluje się jej rozbudowę we wsi gminnej. Sukcesywna budowa oczyszczalni ścieków (głównie biologicznych) w innych miejscowościach również będzie miała istotny wpływ na ochronę wód podziemnych i powierzchniowych. Zlikwidowane zostaną istniejące i potencjalne źródła zagrożeń wód.

Celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych jest dążenie do osiągniecia dobrego stanu wód. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie gminy są w większości o złym stanie ekologicznym. Stopień zanieczyszczenia wód spowodowany rodzajem zagospodarowania zlewni, uniemożliwia osiągnięcie założonych celów środowiskowych. Brak jest środków technicznych umożliwiających przywrócenie odpowiedniego stanu wód w wymaganym okresie czasu. Tylko RW200020278699 - Chodeczka od wypływu z jez. Borzymowskiego do ujścia to naturalna część wód, o dobrym stanie ekologicznym, zagrożona jest jednak ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Ryzyko to może zmniejszyć stopniowa likwidacja źródeł zanieczyszczeń komunalnych oraz ograniczanie spływów z terenów rolnych.

Teren gminy Boniewo to przede wszystkim rolnicza przestrzeń produkcyjna. Dlatego też realizując podstawowe kierunki ochrony wód powierzchniowych i podziemnych szczególnie pod kątem ograniczania związków azotowych w środowisku wodnym należy zwrócić uwagę na zanieczyszczenia punktowe pochodzące z rolnictwa. We wszystkich gospodarstwach rolnych szczelne płyty do gromadzenia obornika oraz zbiorniki na gnojowicę, muszą zapewnić 4-miesięczny okres przechowania nawozów naturalnych. Jako priorytetowe należy uznać inwestycje w gospodarstwach rolnych o dużych obsadach inwentarza żywego np. powyżej 50 DJP (duża jednostka produkcyjna lub duża jednostka przeliczeniowa), położonych w obszarach wrażliwych.

Istotnym źródłem zagrożenia dla wód powierzchniowych i podziemnych gminy Boniewo są zanieczyszczenia obszarowe z terenów intensywnego rolnictwa. Zagrożenie potęguje odkryty (bezleśny) charakter przeważającej części gminy. W wyniku zachodzących przemian w rolnictwie, prowadzących do wzrostu intensywności i koncentracji produkcji rolnej może nastąpić wzrost zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolniczych. Spowodować to może przyspieszenie eutrofizacji już aktualnie przeżyźnionych wód powierzchniowych.
Działaniem redukującym wpływ rolnictwa na jakość zasobów wodnych jest jego ekologizacja m.in. przez realizację programów rolno-środowiskowych. Bardzo ważnym kierunkiem działań będzie tworzenie biologicznych stref ochronnych wokół jezior i wzdłuż linii brzegowych cieków tj. Chodeczki, Kocięcej, Dopływu z Lubomina, Dopływu z Bierzynka, Dopływu z Osiecza Wielkiego i Dopływu z Otmianowa. Pożądanym elementem ochrony wód będzie utrzymanie i odtwarzanie śródpolnych oczek wodnych, które działać będą jako sorbent biogenów spływających z pól uprawnych. Powyższe działania pozwolą na uzyskanie poprawy struktury przyrodniczej przestrzeni rolniczej oraz ograniczą spływ zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolniczych.

Ważnym działaniem jest utrzymanie w dobrym stanie systemu drenarskiego. Rowy melioracyjne na terenie gminy pozwalają na drenaż prawie 1000 ha gruntów użytkowanych rolniczo. Zabezpieczenie odpowiednich zasobów finansowych pozwoli na systematyczne podejmowanie działań inwestycyjnych, co zwiększy skuteczność ich funkcjonowania. Preferowane powinny być działania prowadzące do stabilizacji poziomu wody w rowach, a nie prowadzące do szybkiego ich odwadniania.

6. Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa

Analiza istniejącego systemu gospodarki ściekowej na terenie gminy Boniewo oraz identyfikacja punktowych źródeł ścieków pod kątem ich oddziaływania na zasoby wód powierzchniowych i podziemnych pozwala na wskazanie problemów i obszarów wymagających działań programowych. Istniejąca gminna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Boniewie zaspokaja potrzeby wsi gminnej. Oczyszczalnie biologiczne w Kaniewie i Osieczu Małym i Lubominie. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej będzie realizowana na obszarze wsi Boniewo. Modernizacja oczyszczalni w Boniewie pozwoli na zmniejszenie ilości osadów ściekowych.

Poza tym podstawowym sposobem dalszych działań w zakresie gospodarki ściekowej będzie budowa kolejnych oczyszczalni dla budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego we wsiach: Mikołajki $Q_{śrd}$ = 3,75 m^3/d (RLM = 25), Osiecz Wielki - $Q_{śrd}$ = 7,5 m^3/d (RLM

50), Otmianowo - $Q_{śrd}$ = 5,25 m^3/d (RLM 35), jak również budowa kolejnych przydomowych oczyszczalni ścieków, a na terach gdzie warunki gruntowo-wodne na to nie pozwalają – budowa szczelnych zbiorników na ścieki okresowo wybieralnych z wywozem do punktu zlewnego oczyszczalni.

Potrzeby w zakresie budowy oczyszczalni przydomowych na obszarze gminy ocenia się jeszcze na około 300-400 obiektów. Program przewiduje do 2020 r. budowę około 120 tego typu obiektów, w tym po 30 w każdym roku. Ilość ta może ulec zmianie i będzie warunkowania uzyskaniem dofinansowania zewnętrznego.

Gmina Boniewo jest w znacznej części zwodociągowana. Potrzeby w tym zakresie obejmują przede wszystkim uzupełnienia sieci na terenach położonych w oddaleniu od zwartej zabudowy, a także budowę kolejnych studni głębinowych.

7. Zasoby geologiczne

Na obszarze gminy znajdują się udokumentowane złoża kopalin. Są to złoża kredy jeziornej w Kaniewie i Jerzmanowie oraz jedno złoże piasków i żwirów „Otmianowo" o zasobach 295 tys. ton. Niezbędna jest rekultywacja złóż po zakończeniu eksploatacji. Wyrobiska po eksploatacji kredy powinny być realizowane w kierunku wodnym i zapewnić dobre warunki retencjonowania wody.

Zadania w zakresie gospodarki surowcami obejmą przede wszystkim nie dopuszczenie do „dzikiego" rabunkowego pozyskiwania złóż. Rekultywacja złoża piasku i żwiru powinna prowadzić do przywrócenie rolniczego użytkowania bądź wprowadzenia zadrzewień.

8. Gleby

Obszar gminy Boniewo odznacza się zróżnicowaną przydatnością zasobów glebowych dla potrzeb rolnictwa. Ze względu na „odkryty" charakter wysoczyzny morenowej występują tam procesy degradacji gleb.

Podstawowym kierunkiem działań w zakresie ochrony zasobów glebowych jest ochrona gruntów o najlepszej przydatności rolniczej przed przeznaczaniem na cele nierolnicze. Dotyczyć to powinno w szczególności gruntów III klasy bonitacyjnej. Kompetencje w tym zakresie posiada minister właściwy do spraw rolnictwa, który wydaje zgodę na przeznaczenie nierolnicze gruntów klas bonitacyjnej I-III. Przy przeznaczaniu gleb chronionych na cele nierolnicze należy stosować obowiązek zdjęcia i zagospodarowania wierzchniej - próchnicznej warstwy gleby.

Bardzo ważnym kierunkiem działań w zakresie ochrony zasobów glebowych jest zapobieganie procesom degradacji gleb oraz ich stepowieniu z uwagi na niedobory wody w okresie wegetacyjnym. Na terenach o urozmaiconej rzeźbie terenu np. w strefach krawędziowych rynien polodowcowych i dolin wód roztopowych istnieje duże zagrożenie erozją wodną powierzchniową i wąwozową. Głównym sposobem przeciwdziałania tym procesom jest stosowanie orki wzdłuż a nie w poprzek stoku, preferowanie na stromych stokach trwałych użytków zielonych w miejsce gruntów ornych, wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień. W zakresie przeciwdziałania procesom erozji wietrznej występującej głównie na odkrytych powierzchniach piaszczystych wysoczyznowych, a objawiającej się wywiewaniem cząstek próchnicznych należy wprowadzać na tereny użytkowane rolniczo różnopostaciowe formy zieleni (kępowe, szpalerowe).

Bardzo ważnym kierunkiem działań jest racjonalne stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, które oprócz zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych powodują „zmęczenie" gleby. Preferować należy stosowanie nawozów naturalnych - obornika. Utrzymanie odpowiednich warunków wodnych w glebie zapewniają systemy melioracyjne. Należy prowadzić odpowiednią konserwację rowów i kanałów melioracyjnych przede wszystkim w celu zapewnienia ich drożności. Wadliwie funkcjonujące systemy melioracyjne (np. tylko odwadniające teren) należy sukcesywnie modernizować.

9. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Nadzór nad zbiórką i wywozem odpadów sprawuje Urząd Gminy Boniewo. Wywóz odpadów odbywa się poza teren gminy – do RIPOK-u w Machnaczu. W okresie obowiązywania Programu stan ten powinien zostać utrzymany.

Jeszcze większe znaczenie powinna odgrywać segregacja odpadów w poszczególnych gospodarstwach domowych, obejmująca papier, tekturę, szkło i tworzywa sztuczne. Rozważyć należy jej poszerzenie o odpady organiczne. Odpady surowcowe o dużej wartości, a przede wszystkim złom żelaza i metali kolorowych, są skupowane po cenach rynkowych przez wyspecjalizowane firmy. Zużyte baterie i akumulatory oraz sprzęt elektryczny i elektroniczny można wywozić do PSZOK-u w gminie Choceń.

Zasady gospodarowania odpadami oraz dbałości o czystość określa „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Boniewo" z 10.10.2016 r. oraz uchwała określająca szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług także z 10.10.2016 r. Postuluje się aby obecny stan w zakresie gospodarowania odpadów został utrzymany.

Na terenie gminy Boniewo realizowany jest Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na lata 2013-2032 r. Unieszkodliwienia wymaga łącznie około 2493 Mg azbestu, a koszt (demontaż, pakowanie, transport, składowanie) wyniesie około 20,9 mln zł. Większość wyrobów azbestowych to pokrycia dachów z płyty cementowo-azbestowej falistej. Szczegóły w tym zakresie określa w/w Program.

10. Zasoby przyrodnicze

Głównym celem ochrony zasobów przyrodniczych na terenie gminy Boniewo jest zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie i przewracanie do stanu właściwego jej składników, w szczególności fragmentów ekosystemów zachowanych w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego. Ochrona najcenniejszych przyrodniczo ekosystemów i siedlisk powinna być realizowana poprzez obejmowanie ich ochroną prawną, m.in. jako użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. W tym celu niezbędne jest podjęcie działań w kierunku szczegółowego rozpoznania zasobów przyrodniczych gminy przez wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej. Szczegółowe rozpoznanie zasobów przyrodniczych gminy pozwoli na wytypowanie i objęcie ochroną pomników przyrody, czy też utworzenia użytków ekologicznych, zapewniających utrzymanie na terenie gminy drożnych korytarzy ekologicznych.

Ze względu na położenie gminy poza wielkoprzestrzennym systemem obszarów chronionych, nie występuje tu konieczność przestrzegania stosownych zakazów na nich obowiązujących. Jednak mimo to, przestrzeganie i wdrażanie zasad gospodarowania dla gminy Boniewo odnosi się do ograniczeń związanych z ochroną gatunkową organizmów – ścisłą i częściową, a także wynikającą z ochrony zwierząt łownych. Ponadto, ta kwestia dotyczy także zgodnego z obowiązującymi norami prawnymi oraz z najlepszymi w tym zakresie praktykami trwałego i zrównoważonego uprawiania oraz ochrony użytków rolnych, a szerzej także gruntów rolnych.

Ze względu na to, iż ponad 85% powierzchni gminy Boniewo stanowią użytki rolne (głównie grunty orne) problemem ekologicznym gminy jest zapobieganie erozji gleb oraz ich stepowieniu z uwagi na niedobory wody w okresie wegetacyjnym. Należy podjąć szerokie działania przeciwdziałające erozji gleb, tj. zalesianie najsłabszych gruntów rolnych, wprowadzanie zadrzewień na terenach rolnych, wzdłuż brzegów jezior i przy drogach. Niezbędne będą działania nad poprawą funkcjonalności (drożności) sieci melioracyjnej z preferencjami dla systemów nawadniających oraz retencyjnych, a przy realizacji obiektów małej retencji należy wykonać odpowiednie przepławki dla ryb.

Należy podkreślić, iż użytki rolne, szczególnie o ekstensywnym sposobie uprawy, w skali europejskiej stanowią niezwykle cenne siedliska dla bardzo wielu zmniejszających swoją liczebność i areał występowania oraz zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, grzybów i zwierząt. Jako najbardziej wyrazisty przykład znaczenia użytków rolnych dla zachowania populacji organizmów służą tzw. ptaki krajobrazu rolniczego (Ekologia ptaków krajobrazu rolniczego. 2009). Jednak rozważana kwestia dotyczy znacznie szerszego spektrum organizmów, w tym ssaków, płazów i gadów. Zatem niezbędne jest podjęcie aktywnej ochrony gatunkowej roślin, grzybów i zwierząt oraz siedlisk ich życia (np. użytki ekologiczne) w celu zabezpieczenia przed wyginięciem lokalnych populacji dziko występujących organizmów. W tym zakresie szczególnie istotnie i niezmiernie efektywne mogą się okazać działania związane z odtwarzaniem na terenie gminy Boniewo śródpolnych oczek wodnych oraz śródpolnych i przydrożnych zadrzewień i/lub zakrzewień stanowiących ważne ostoje bioróżnorodności.

Pozwoli to na zachowanie różnorodności biologicznej gminy oraz na migrację organizmów w ramach lokalnej sieci ekologicznej, w tym pomiędzy cennymi przyrodniczo obszarami (objętymi prawnymi formami ochrony) zlokalizowanymi poza terenem gminy. Należy maksymalnie ograniczać niekorzystne zmiany sposobu użytkowania obszarów leśnych (prywatnych) oraz rolnych, w tym likwidację śródpolnych zadrzewień, remiz, śródpolnych i śródleśnych oczek wodnych. Niekorzystną tendencję należy odwrócić poprzez nakłanianie i edukację właścicieli i zarządców tych gruntów. Pożądane jest wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej w celu szczegółowego rozpoznania i udokumentowania zasobów przyrodniczych gminy.

W zakresie ochrony zasobów przyrody nieożywionej podstawowym działaniem jest ochrona rzeźby terenu przez ograniczenie do minimum trwałe przekształcanie powierzchni ziemi. Szczególnej ochronie powinny podlegać rzadkie formy rzeźby terenu, w tym pagórki i wzgórza morenowe.

Konieczne jest przestrzeganie wszystkich reżimów ochronnych obowiązujących na terenach chronionych prawnie. Szczególnej ochrony przed degradacją i zmianą rzeźby terenu oraz przed intensywną zabudową wymagają wszystkie lokalne ciągi ekologiczne.

Obszar gminy Boniewo charakteryzuje się stosunkowo niską lesistością, niższą od średniej dla powiatu włocławskiego (18,5%) i województwa (23,4%). Lasy i grunty leśne zajmują tylko powierzchnię 443,3 ha (w tym lasy 417 ha), co stanowi 5,7% powierzchni gminy. Kompleksy leśne na obszarze gminy rozmieszczone są bardzo nierównomiernie. Występują w centralnej (środkowej) i południowo-zachodniej części gminy.

Należy nadmienić, że na skutek znacznej podaży gruntów o niskiej przydatności rolniczej, możliwe jest zwiększenie lesistości gminy. Grunty klasy V i VI, które potencjalnie są predysponowane do zalesienia, zajmują powierzchnię ponad 300 ha. Jednakże o zalesieniach gruntów rolnych będą w głównej mierze decydować względy finansowe (opłacalność ekonomiczna) oraz uwarunkowania formalno-prawne w tym zakresie.

Opracowany przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego Program zwiększenia lesistości zakładał zalesienie na terenie gminy do 2010 roku 42 ha, a do 2020 r. kolejnych 41 ha gruntów. Wielkości te uznano za zbyt małe w stosunku do potrzeb i możliwości zalesień w gminie.

Głównym zadaniem kierunkowym, założonym w niniejszym Programie, jest zwiększenie lesistości gminy do roku 2020 o około 40 ha, tj. około 10 ha średnio statystycznie w ciągu roku. Natomiast do 2025 roku wzrost lesistości o kolejne 50 ha.

Przestrzenne możliwości realizacji zalesień określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boniewo. Jako tereny najbardziej preferowane do zalesienia wytypowano tereny wsi o przeważającym areale mało urodzajnych gleb: Bierzyn, Lubomin, Lubomin Leśny, Arciszewo, Grójec, Łąki Wielkie, Otmianowo. Należy zauważyć, że zalesienie gruntu rolnego jest możliwe jeżeli przewiduje to miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W przypadku braku miejscowego planu zalesienie terenu jest możliwe w oparciu o wydaną przez wójta decyzję o warunkach zabudowy na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Bardzo istotnym elementem kulturowo-przyrodniczym w krajobrazie rolniczym jest zieleń parków podworskich. Oprócz znaczenia historycznego, obiekty te pełnią ważną funkcję ekologiczną wzbogacając i urozmaicając środowisko przyrodnicze krajobrazu rolniczego. Na obszarach wiejskich tworzą one swoiste i rozproszone „wyspy" zadrzewień i zbiorników wodnych, stanowiących ważne ostoje różnorodności biologicznej i centra jej rozprzestrzeniania się na przyległe obszary. Ponadto, zachowane na terenie gminy Boniewo parki podworskie odgrywają bardzo istotna rolę w lokalnym systemie sieci ekologicznych. Otóż należy założyć, iż tworzą one typ korytarzy ekologicznych określany mianem przystankowym (stepping stones) pomiędzy obszarami węzłowymi, którymi są obszarowe formy ochrony przyrody położone w najbliższym otoczeniu gminy Boniewo.

Ze względu na obecny w dużej części zły stan fitosanitarny drzewostanu oraz zaburzenia pierwotnego układu przestrzennego parków, wymagają one gruntownej rewaloryzacji i pielęgnacji zieleni. Działania te są możliwe przy zaangażowaniu i współpracy wszystkich służb administracji oraz właścicieli obiektów. W szczególności rewaloryzacji wymagają parki podworskie w Boniewie, Kaniewie, Otmianowie i Osieczu Wielkim. Do

zadań własnych samorządu gminnego należy pielęgnacja i rewaloryzacja parków, których właścicielem jest gmina.

Zadaniem samorządu gminnego jest ponadto pielęgnacja i utrzymanie cmentarzy nieparafialnych, w tym nieczynnych cmentarzy wyznaniowych oraz obiektów pamięci kultu religijnego. Należy zauważyć, iż tego typu obiekty historyczno-kulturowe, bardzo często stanowią, szczególnie przy małym zróżnicowaniu charakteru powierzchni gminy, istotne centra występowania różnorodności biologicznej, w tym organizmów objętych ochroną gatunkową.

11. Zagrożenia poważnymi awariami

Podstawowym działaniem w zakresie ochrony przed poważnymi awariami jest zminimalizowanie możliwości wystąpienia zdarzenia mogącego stworzyć zagrożenie dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzi. W zakresie ochrony przed skutkami awarii tranzytowego ropociągu „Przyjaźń" Rosja – Niemcy, władze gminy mają możliwości działania poprzez prawidłowe planowanie i zagospodarowanie przestrzenne. Szczególnie ważne jest przestrzeganie zakazu zabudowy w bezpiecznej odległości od przebiegu ropociągu oraz zakaz sadzenia drzew w tej strefie.

Podobnie ograniczanie negatywnych skutków potencjalnych poważnych awarii mogących powstać w wyniku zdarzenia drogowego, jest także możliwe poprzez przestrzeganie normatywnych linii nieprzekraczalnej zabudowy od krawędzi jezdni, w szczególności od dróg powiatowych.

IV. Harmonogram realizacji zadań

Działania programowe w zakresie ochrony środowiska na obszarze gminy Boniewo wynikają z jednej strony z niezadowalającego stanu środowiska, w tym poszczególnych jego komponentów, z drugiej zaś strony z postępującego rozwoju procesów urbanizacyjnych, w tym rozwoju gospodarki, turystyki i budownictwa. Procesy te powodują nieustanne powstawanie nowych zagrożeń, które powinny być minimalizowane już na etapie planowanego rozwoju. Ważne jest także minimalizowanie skutków zagrożeń naturalnych, w tym skutkom zmian klimatu i adaptacji do nich. Bardzo istotne jest także podjęcie działań zmierzających do zapewnienia trwałej ochrony terenów i obiektów o najwyższych na terenie gminy zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych.

Poniżej w tabeli zamieszczono wykaz kierunkowych zadań w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska na terenie gminy Boniewo do 2020 roku. Zastosowano podział na następujące kierunki interwencji.

- ochrona klimatu i jakości powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami.

Lp.	Obszar interwencji	Zadania	Wskaźniki	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania	Podmiot odpowiedzialny
1.	**Ochrona klimatu i jakości powietrza**	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Boniewo	ilość budynków / kubatura	850 tys. zł	RPO Woj. Kuj-Pom. Budżet gminy	Wójt Gminy
2.		Termomodernizacja budynków mieszkalnych	ilość budynków	1800 tys. zł	WFOŚiGW w Toruniu Środki własne	Właściciele nieruchomości
3.		Montaż OZE na budynkach mieszkalnych	ilość i moc instalacji	2157834. zł	WFOŚiGW w Toruniu RPO Woj. Kuj-Pom. Środki własne	Właściciele nieruchomości
4.		Wymiana źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych	ilość i moc instalacji	100 tys. zł	WFOŚiGW w Toruniu RPO Woj. Kuj-Pom. Środki własne	Właściciele nieruchomości
5.		Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego	ilość lamp	850 tys. zł	RPO Woj. Kuj.-Pom. WFOŚiGW w Toruniu środki własne	Zarządcy dróg
6.		Montaż urządzeń fotowoltaicznych z wyposażeniem	ilość i moc instalacji	745 234 zł	RPO Woj. Kuj.-Pom. WFOŚiGW w Toruniu środki własne	Wójt Gminy
7.	**Zagrożenia hałasem**	Zapobieganie powstawania uciążliwości akustycznych poprzez właściwe planowanie przestrzenne	-	-	-	Wójt Gminy Rada Gminy

Lp.	Obszar interwencji	Zadania	Wskaźniki	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania	Podmiot odpowiedzialny
8.	**Zagrożenia hałasem**	Realizacja nasadzeń zieleni przy drogach	ilość drzew	b.d.	WFOŚiGW w Toruniu	Zarządcy dróg
9.		Pomiary hałasu wzdłuż głównych dróg	-	b.d.	-	WIOŚ
10.	**Pola elektromagnetyczne**	Zapobieganie powstawania zagrożeń poprzez właściwe planowanie przestrzenne	-	-	-	Wójt Gminy Rada Gminy
11.	**Gospodarowanie wodami**	Odbudowa i renaturalizacja oczek wodnych i stawów	-	zależnie od skali inwestycji	PROW	właściciele gruntów
12.		Pogłębianie cieków w celu udrażniania ich przepływów	długość cieków w km	b.d.	WFOŚiGW w Toruniu RPO Woj. Kuj-Pom.	WZMiUW we Włocławku
13.		Ograniczanie odpływu biogenów z terenów rolniczych	-	-	-	właściciele gruntów
14.		Ochrona kompleksów łąkowo-bagiennych poprzez właściwe planowanie przestrzenne	200 ha	-	-	Wójt Gminy Rada Gminy
15.		Opracowanie gminnego programu retencji wód	-	20 tys. zł	WFOŚiGW w Toruniu	Wójt Gminy
16.	**Gospodarka wodno-ściekowa**	Budowa wielorodzinnych oczyszczalni ścieków: Mikołajki , Otmianowo, Osiecz Wielki, Osiecz Mały oraz budowa sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowości Żurawice, przebudowa sieci wodociągowej w Gminie Boniewo, budowa węzłów wodociągowych	ilość km	1000 tys. zł/rok	RPO Woj. Kuj.-Pom. PROW budżet gminy	Wójt Gminy
17.		Modernizacja sieci wodociągowej wraz z budową studni głębinowej	-	300 tys. zł	RPO Woj. Kuj.-Pom. PROW budżet gminy	Wójt Gminy

Lp.	Obszar interwencji	Zadania	Wskaźniki	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania	Podmiot odpowiedzialny
18.		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	120 szt. (30 szt./rok)	600 tys. zł	budżet gminy PROW	właściciele
19.		Budowa kanalizacji deszczowej przy przebudowie dróg i ulic	m	b.d.	zarządcy dróg PROW	zarządcy dróg
20.	**Zasoby geologiczne**	Rekultywacja terenów powyrobiskowych	ha	b.d.	Środki własne	Właściciele gruntów
21.	**Gleby**	Ochrona wysokoprodukcyjnych gleb przed przeznaczaniem na cele nierolnicze poprzez właściwe planowanie przestrzenne	ha	-	-	Wójt Gminy Rada Gminy
22.		Utrzymanie drożności sieci drenarskiej	m	b.d.	środki własne	spółka wodna
23.	**Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów**	Zapewnienie odbioru odpadów komunalnych z gospodarstw indywidualnych przedsiębiorstw w sposób selektywny lub zmieszany	Mg	wg przetargu	opłaty budżet gminy	Wójt Gminy firma wyłoniona w przetargu
24.		Rozwój selektywnej zbiórki odpadów, w tym odpadów wielkogabarytowych, opon, sprzętu AGD i RTV z wykorzystanie PSZOK w Teodorowie	Mg	-	-	firma wyłoniona w przetargu
25.		Zapewnienie odbioru padłych zwierząt	szt.	150 zł/szt.	budżet gminy	firma zewn.
26.		Unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych	Mg	b.d.	środki własne	przedsiębiorcy
27.		Realizacja gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Mg	50-100 tys. zł/rok	WFOŚiGW w Toruniu	właściciele budynków
28.	**Zasoby przyrodnicze**	Realizacja nasadzeń drzew przy drogach, na miedzach, boiskach sportowych, świetlicach wiejskich	szt.	5 tys. zł/rok	WFOŚiGW w Toruniu	Wójt Gminy
29.		Zalesienia gruntów porolnych	40 ha (10 ha/rok)	200 tys. zł	PROW	Właściciele gruntów

Lp.	Obszar interwencji	Zadania	Wskaźniki	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania	Podmiot odpowiedzialny
30.	**Zasoby przyrodnicze**	Rewaloryzacja parków podworskich w Boniewie, Kaniewie, Otmianowie i Osieczu Wielkim	Ilość parków, powierzchnia w ha	b.d.	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Toruniu	właściciele
31.		Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej gminy w celu szczegółowego rozpoznania i udokumentowania zasobów przyrodniczych	Obszar gminy	20 tys. zł	WFOŚiGW w Toruniu	Wójt Gminy
32.		Objęcie ochroną tworów przyrody jako pomniki przyrody i pozostałości ekosystemów jako użytki ekologiczne	Obszar gminy	-	-	Wójt Gminy Rada Gminy
33.		Pielęgnacja nieczynnych cmentarzy wyznaniowych i miejsc kultu religijnego	Obszar gminy	4 tys. zł (1 tys. zł/rok)	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Toruniu	Wójt Gminy
34.	**Zagrożenia poważnymi awariami**	Minimalizowanie zagrożeń poprzez właściwe planowanie przestrzenne	Obszar gminy	-	-	Wójt Gminy Rada Gminy

Kolorem szarym oznaczono zadania własne Gminy. Pozostałe zadania będą przez Gminę monitorowane.

V. System realizacji programu

Realizacja celów i zadań określonych Programie ochrony środowiska gminy Boniewo na lata 2016-2020 z perspektywą do 2025 roku jest możliwa poprzez:

- pozyskiwanie środków finansowych na realizację inwestycji służących ochronie środowiska,
- optymalne wykorzystanie rozwiązań o charakterze organizacyjnym z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju,
- przestrzeganie założonych zasad zarządzania środowiskiem,
- otrzymanie przyzwolenia społecznego na wdrażanie programu ochrony środowiska.

1. Mechanizmy prawno-ekonomiczne

Gmina stanowi lokalną wspólnotę samorządową na określonym terytorium, powołaną do samodzielnego wykonywania określonych ustawami szczegółowymi zadań publicznych, na których realizację wyposażona została w środki materialne. Wójt gminy jest podstawowym organem ochrony środowiska, jest także organem ochrony przyrody. Wykonuje zadania określone ustawami, głównie ustawą - Prawo ochrony środowiska, ustawą o ochronie przyrody i ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Finansowanie inwestycji służących ochronie środowiska stanowi podstawowy instrument realizacji programu ochrony środowiska. Środki finansowe pozyskiwane są lub mogą być poprzez: opłaty i kary za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz fundusze celowe.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pełnią funkcję prewencyjną i redystrybucyjną. Funkcja prewencyjna realizowana jest poprzez zachęcanie podmiotów gospodarczych do instalowania odpowiednich urządzeń ochronnych, wyboru najlepszej i proekologicznej technologii, optymalnej lokalizacji inwestycji oraz oszczędnego korzystania z zasobów środowiska. Funkcja redystrybucyjna polega na gromadzeniu i przemieszczaniu środków przeznaczonych na ochronę środowiska. Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pobierane są za: wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza atmosferycznego, pobór wody, odprowadzanie ścieków, składowanie odpadów, zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne oraz usuwanie drzew i krzewów. Opłaty kierowane są do funduszy celowych i do budżetu gminy. Kary pieniężne pobierane są za działanie niezgodne z obowiązującym prawem, w tym z wydanymi pozwoleniami, decyzjami i koncesjami.

2. Sposób finansowania planowanych zadań

Finansowanie inwestycji służących ochronie środowiska, obok edukacji ekologicznej, stanowi podstawowy instrument realizacji programu ochrony środowiska. Środki finansowe pozyskiwane są lub mogą być z budżetu Gminy i jej jednostek organizacyjnych oraz ze źródeł zewnętrznych.

Możliwość osiągnięcia celów i kierunków założonych w Programie ochrony środowiska gminy Boniewo wiąże się z realizacją określonych działań pozainwestycyjnych i zadań inwestycyjnych, które prowadzić będą do poprawy jakości środowiska i likwidacji bądź minimalizacji jego zagrożeń oraz pozwolą na poprawę jakości życia mieszkańców Gminy.
Bardzo trudno jest precyzyjnie, bądź z bardzo małym błędem oszacować nakłady na realizację Programu ochrony środowiska. Świadczy o tym przede wszystkim szacunkowość wieloletnich planów w tym zakresie, a decyduje głównie roczne planowanie budżetu dla samorządu oraz nieprzewidywalne wielkości pozyskiwania funduszy zewnętrznych, a zwłaszcza środków Unii Europejskiej z perspektywy finansowej 2014-2020.
Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Boniewo na lata 2017-2025 stanowiąca Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XVIII/130/17 Rady Gminy Boniewo z dnia 17 lutego 2017 r., zawiera wykaz planowanych dochodów i wydatków w poszczególnych latach, do 2025 włącznie. Należy jednak zauważyć, że od 2021 r. po stronie dochodów nie wykazano żadnych kwot z tytułu dochodów majątkowych. W 2017 r. będzie to kwota 3692610 zł, w tym ze sprzedaży majątku 300000 zł i z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje 3392610 zł.
Wydatki inwestycyjne kontynuowane w 2020 r. określono na 2103100 zł, a nowe wydatki inwestycyjne w 2017 r. – 4570000 zł, w 2018 r. – 3306000 zł, w 2019 r., - 3088000 zł. Na kolejne lata wydatków nie określono.
Dla przykładu należy podać, że uchwała budżetowa Gminy Boniewo na 2017 rok zakłada dochody: w dziale 900 „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” 270010 zł (w większości z opłaty „śmieciowej”), a wydatki w dziale 010 „Rolnictwo i łowiectwo” na kwotę 23122 zł i w dziale 900 na kwotę 632328 zł., w tym na utrzymanie oczyszczalni ścieków i kanalizacji przeznaczono 175588 zł, gospodarkę odpadami 230633 zł, oświetlenie dróg 91107 zł, pozostałe wydatki bieżące i majątkowe 135000 zł. Część inwestycji będzie prowadzona w ramach Funduszy Sołeckiego (kwota 251607,08 zł). Kwoty wydatkowane były uzależnione od liczny mieszkańców sołectwa: od 8226,39 zł w Lubominie Leśnym do 24378,20 zł w Boniewie.

Finansowanie inwestycji służących ochronie środowiska stanowi podstawowy instrument realizacji programu ochrony środowiska. Środki finansowe pozyskiwane są lub mogą być m.in. poprzez: opłaty i kary za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz fundusze celowe.
Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pełnią funkcję prewencyjną i redystrybucyjną. Funkcja prewencyjna realizowana jest poprzez zachęcanie podmiotów gospodarczych do instalowania odpowiednich urządzeń ochronnych, wyboru najlepszej i proekologicznej technologii, optymalnej lokalizacji inwestycji oraz oszczędnego korzystania z zasobów środowiska. Funkcja redystrybucyjna polega na gromadzeniu i przemieszczaniu środków przeznaczonych na ochronę środowiska. Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska pobierane są za: wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, pobór wody, odprowadzanie ścieków, składowanie odpadów, zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne oraz usuwanie drzew i krzewów. Opłaty kierowane są bezpośrednio do budżetu Gminy.

Instrumenty finansowania ochrony środowiska stanowią:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi i za składowanie odpadów,
- administracyjne kary pieniężne – wymierza, w drodze decyzji wojewódzki inspektor ochrony środowiska za:
  - przekroczenie określonych w pozwoleniach ilości lub rodzajów gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza,
  - przekroczenie określonych w pozwoleniach ilości, stanu lub składu ścieków,
  - przekroczenie określonej w pozwoleniach na pobór wód ilości pobranej wody,
  - naruszenie warunków decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska odpadów albo decyzji określającej miejsce i sposób magazynowania odpadów, wymaganych przepisami o odpadach, co do rodzaju i sposobu składowania lub magazynowania odpadów,
  - przekroczenie określonych w pozwoleniach poziomów hałasu.
- odpowiedzialność administracyjna - jeżeli podmiot korzystający ze środowiska negatywnie oddziałuje na środowisko, organ ochrony środowiska może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek:
  - ograniczenia oddziaływania na środowisko,
  - przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

Możliwości finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska

Dbanie o stan i jakość środowiska przyrodniczego należy do podstawowych zadań wszystkich samorządów. Konieczność realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska wymaga jednak przeznaczenia na ten cel dużych nakładów finansowych. Wychodząc naprzeciw potrzebom od lat na poziomie kraju, regionu a także na poziomie gminnym, funkcjonują różnego rodzaju instrumenty finansowe służące wsparciu przedsięwzięć z zakresu ochrony i poprawy środowiska przyrodniczego.

Dostępne w okresie programowania 2014-2020 źródła finansowania zadań z zakresu ochrony wód, gospodarki wodnej, ochrony powietrza, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przyrody i krajobrazu, a także edukacji ekologicznej, podzielić można na dwie grupy:

- źródła zewnętrzne (m.in. fundusze unijne),
- źródła wewnętrzne (krajowe).

Jednym z najistotniejszych uwarunkowań polityki rozwoju w latach 2014-2020 jest zasada zintegrowanego podejścia terytorialnego. Zakłada ona integrację wsparcia pochodzącego z różnych źródeł i różnych podmiotów oraz jego precyzyjne dostosowanie do potrzeb i uwarunkowań rozwojowych konkretnych terytoriów. Przyjęcie podejścia zintegrowanego oznacza przewartościowanie dotychczasowego sposobu prowadzenie działań rozwojowych poprzez dostosowanie interwencji o charakterze sektorowym do szczególnych potrzeb terytoriów definiowanych zarówno poprzez ich potencjały jak też bariery (problemy) rozwojowe. Oznacza to, że podjęcie interwencji w danym obszarze musi, obok wpisywania się w określone cele tematyczne i priorytety inwestycyjne, uwzględniać specyficzne potrzeby określonych terytoriów, jako obszarów strategicznej interwencji. Podejście takie jest zgodne z założeniami KSRR, które jako główny cel polityki regionalnej wskazują rozwijanie wewnętrznych czynników wzrostu (zasobów endogennych) oraz rozwiązywanie szczególnych problemów dotyczących wybranych terytoriów. Jest to również przesłanka na rzecz prowadzenia polityki rozwoju w bliskiej współpracy między różnymi szczeblami władz publicznych i partnerami w celu precyzyjnego określeniu szczegółowych celów interwencji realizowanej przy współudziale funduszy zewnętrznych i miejscowych.

Terytorialny wymiar prowadzonej interwencji został wprowadzony do głównych założeń polityki spójności po 2013 r.

Umowa Partnerstwa (UP) jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014-2020. Instrumentami realizacji UP są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy

operacyjne (RPO). Dokumenty te wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową. UP określa z jednej strony kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, z drugiej zaś wskazuje oczekiwane rezultaty oraz obowiązujące ramy finansowe i wdrożeniowe. UP stanowi punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości programów operacyjnych. Programy operacyjne precyzują specyficzne obszary wsparcia i instrumenty realizacji, z poszanowaniem zapisów UP. Wynegocjowana z Komisją Europejską (KE) UP oraz programy operacyjne stanowią podstawę do realizacji nowej perspektywy finansowej w Polsce.

Umowa Partnerstwa została zatwierdzona przez Komisję Europejską 23 maja 2014 r.

W dokumencie przedstawiono m.in.:

- najważniejsze zasady inwestowania funduszy unijnych,
- powiązania pomiędzy funduszami a dokumentami strategicznymi,
- podział funduszy na poszczególne dziedziny,
- układ programów operacyjnych,
- podział odpowiedzialności za zarządzanie pieniędzmi europejskimi pomiędzy szczebel regionalny i centralny.

Nowością jest ujęcie w jednym dokumencie, w celu lepszej koordynacji, funduszy polityki spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa.

Zgodnie z Umową Partnerstwa fundusze zostaną zainwestowane w te obszary, które w największym stopniu przyczynią się do rozwoju Polski. Wśród nich:

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- poprawę spójności społecznej i terytorialnej kraju,
- podnoszenie sprawności i efektywności państwa.

Nominalnie wciąż najwięcej będzie inwestycji w infrastrukturę transportową (drogową i kolejową), ale największy wzrost wydatków dotyczyć będzie innowacyjności i wsparcia przedsiębiorców. Dzięki szerszej ofercie zwrotnych instrumentów finansowych (m.in. pożyczek, poręczeń) będzie można wesprzeć więcej projektów realizowanych przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Nadal finansowane będą inwestycje w ochronę środowiska i energetykę, także projekty m.in. z dziedziny kultury, zatrudnienia, edukacji czy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Warto zauważyć, iż to samorządy województw będą zarządzać większą niż dotąd pulą europejskich pieniędzy. W latach 2007-2013 około 25% wszystkich środków było wdrażanych przez samorządy, obecnie będzie to niemal 40%. Wsparcie otrzymają projekty związane z kompleksową rewitalizacją (w tym rewitalizacją społeczną), ekologicznym transportem miejskim, gospodarką niskoemisyjną.

Z budżetu polityki spójności na lata 2014-2020 Polska otrzyma 72,9 mld euro. Środki te będzie można zainwestować m.in. w badania naukowe i ich komercjalizację, kluczowe połączenia drogowe (autostrady, drogi ekspresowe), rozwój przedsiębiorczości, transport przyjazny środowisku (kolej, transport publiczny), cyfryzację kraju (szerokopasmowy dostęp do Internetu, e-usługi administracji) czy włączenie społeczne i aktywizację zawodową.

Za najważniejsze źródło finansowania inwestycji związanych z ochroną środowiska w Polsce, a także największe źródło z punktu widzenia dostępnych środków i zakresu działań uznany jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Głównym celem Programu będzie: „Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej".

Cel główny Programu zostanie oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

- czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii;
- adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza naturalnym) i reagowania na nie;
- konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Program będzie realizowany poprzez duże projekty, które przekraczają możliwości finansowe samorządu gminy Boniewo.

Kolejnym instrumentem finansowym wspierającym działania środowiskowe jest program operacyjny przygotowany na szczeblu regionalnym, dla którego Instytucją Zarządzającą jest Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 przyjęty przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego i uzgodniony z Komisją Europejską 16 grudnia 2014 r.

Środki, w ramach całego programu, zostały podzielone na 11 tzw. osi priorytetowych – odpowiadających najważniejszym dziedzinom życia społecznego regionu (szerzej opisano osie umożliwiające realizację działań określonych w niniejszym Programie).

Oś priorytetowa 1. Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu – prawie 430 mln euro

Oś priorytetowa 2. Cyfrowy region – ponad 50 milionów euro

Oś priorytetowa 3. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie – ponad 282 mln euro

Z jednej strony wspierana będzie produkcja energii ze źródeł odnawialnych. Z drugiej zaś inwestycje zmierzające do ograniczenia strat energii w budownictwie oraz zmniejszenie jej zużycia w przedsiębiorstwach. W ramach osi 3 wsparcie będzie można otrzymać również na zakup energooszczędnych i przyjaznych środowisku środków transportu, jak i na budowę ścieżek rowerowych.

Priorytet inwestycyjny: Pozyskiwanie energii z OZE.

- produkcja energii ze źródeł odnawialnych (z wyłączeniem energii z wiatru); sieci elektroenergetyczne średniego i niskiego napięcia w celu przyłączenia nowych jednostek wytwórczych energii z OZE do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.

Priorytet inwestycyjny: Efektywność energetyczna przedsiębiorstw.

- przedsięwzięcia w przedsiębiorstwa (mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz przedsiębiorstwa uzdrowiskowe w regionie, w których władze regionalne mają udziały) przyczyniające się do zmniejszenia strat ciepła, energii i wody oraz dotyczące odzysku ciepła.

Priorytet inwestycyjny: Modernizacja energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budownictwie publicznym

- kompleksowa modernizacja energetyczna budynków publicznych i wielorodzinnych budynków mieszkaniowych.

Priorytet inwestycyjny: Niskoemisyjny transport publiczny i plany gospodarki niskoemisyjnej.

- działania przyczyniające się do rozwoju systemu transportu publicznego (infrastruktura transportu publicznego wraz z zakupem taboru, buspasy, ścieżki rowerowe);
- inwestycje wynikające z planów gospodarki niskoemisyjnej (np. energooszczędne oświetlenie publiczne).

Oś priorytetowa 4. Region przyjazny środowisku – ponad 118 mln euro

O wsparcie w ramach osi 4 mogą ubiegać się wnioskodawcy planujący inwestycje zwiększające ochronę obszarów zagrożonych powodzią oraz służby ratownicze walczące z tym żywiołem. Wspomagane będą infrastruktury do selektywnej zbiórki i przetwarzania

odpadów i ich recyklingu. A także budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków – w aglomeracjach od 2 do 10 tys. RLM.

Priorytet inwestycyjny: Zmiany klimatyczne, ratownictwo.

- mała retencja wodna;
- inwestycje mające na celu ochronę obszarów zagrożonych powodzią;
- systemy zintegrowanego monitoringu i ostrzegania wraz z działaniami informacyjno-edukacyjnymi skierowanymi do osób dotkniętych ryzykiem powodzi;
- wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof.

Priorytet inwestycyjny: Gospodarka odpadami.

- kompleksowe inwestycje w infrastrukturę niezbędną do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, m.in.: infrastruktura do selektywnej zbiórki i przetwarzania odpadów, infrastruktura do recyklingu, sortowania i kompostowania).

Priorytet inwestycyjny: Gospodarka wodno-ściekowa.

- projekty obejmujące budowę i modernizację sieci kanalizacyjnej, budowę i modernizację oczyszczalni ścieków, wyłącznie w aglomeracjach o wielkości od 2 tys. poniżej 10 tys. RLM;
- inwestycje związane z zaopatrzeniem w wodę wyłącznie w ramach kompleksowych projektów gospodarki wodno-ściekowej.

Priorytet inwestycyjny: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

- projekty infrastrukturalne (bez możliwości wsparcia budowy nowych obiektów) realizowane w instytucjach kultury, bibliotekach, archiwach, muzeach, obiektach i na obszarach zabytkowych, obszarach poprzemysłowych o wartościach historycznych;
- konserwacja zabytków ruchomych i materiałów archiwalnych stanowiących dziedzictwo dokumentacyjne; - wyłącznie projekty tzw. „małej skali" o całkowitej wartości projektu nieprzekraczającej 5 mln euro;
- projekty związane z organizacja imprez kulturalnych, które wykazują znaczny wpływ na gospodarkę regionalną i znaczący wkład w osiągnięcie celów Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego w ramach Obszaru Priorytetowego Kultura.

Priorytet inwestycyjny: Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych.

- centra ochrony różnorodności biologicznej oraz ośrodki prowadzące działalność w zakresie edukacji ekologicznej;

- przedsięwzięcia zwiększające potencjał przyrodniczy regionu poprzez działania bezpośrednio związane z ochroną siedlisk i gatunków w szczególności na terenach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody;
- działania rozwijające infrastrukturę związaną z właściwym ukierunkowaniem ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo (tworzenie, odnawianie szlaków przyrodniczych i ścieżek edukacyjnych)
-tworzenie planów ochrony dla obszarów chronionych; - działania informacyjno-edukacyjne, podnoszące świadomość mieszkańców w zakresie właściwych zachowań społecznych w odniesieniu do dziedzictwa przyrodniczego regionu jako element projektu inwestycyjnego.

Oś priorytetowa 5. Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu – prawie 206 mln euro

Oś priorytetowa 6. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry – EFRR – ponad 241 mln euro

Oś priorytetowa 7. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność – blisko 40 mln euro

O wsparcie mogą się ubiegać wnioskodawcy, którzy w ramach lokalnych strategii rozwoju planują działania wspierające lokalną przedsiębiorczość oraz rewitalizację obszarów wiejskich.

Priorytet inwestycyjny: Lokalne strategie rozwoju.

- wsparcie przedsiębiorczości lokalnej;
- wsparcie działań rewitalizacyjnych na obszarach wiejskich.

Oś priorytetowa 8. Aktywni na rynku pracy – ponad 183 mln euro

Oś priorytetowa 9. Solidarne społeczeństwo – ponad 124 mln euro

Oś priorytetowa 10. Innowacyjna edukacja – ponad 131 mln euro

Oś priorytetowa 11. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność – ponad 36 mln euro

Oś priorytetowa 12. Pomoc techniczna – prawie 60 mln euro

Dofinansowane będą mogły być:

Odnawialne źródła energii i efektywność energetyczna - około 163 mln euro

Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych – słońca, wody, ziemi czy biomasy - to jeden z priorytetów ustalonych przez Komisję Europejską na najbliższe lata. Nacisk będzie położony na bardziej efektywne wykorzystanie energii w budynkach publicznych i mieszkalnych (np. poprzez ocieplenie budynku połączone z wymianą okien i drzwi, przebudowę systemów grzewczych czy instalację systemów OZE). Wsparcie zostanie też skierowane na działania przyczyniające się do zmniejszenia strat energii w przedsiębiorstwach.

Ochrona środowiska: gospodarka odpadami i gospodarka wodno-ściekowa – około 65 mln euro

W zakresie gospodarki odpadami wsparcie uzyskają inwestycje w infrastrukturę do selektywnej zbiórki i przetwarzania odpadów, recyklingu, sortowania i kompostowania. W zakresie infrastruktury wodno-ściekowej, dofinansowanie obejmie budowę i unowocześnienie sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków.

Pakiet terytorialny – około 500 mln euro

Nowa perspektywa finansowa wprowadza innowacyjne narzędzie jakim jest polityka terytorialna. W województwie kujawsko-pomorskim będzie ona upowszechniana poprzez realizację polityki miejskiej w 5 największych miastach naszego regionu oraz poprzez wsparcie rozwoju i rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych na obszarach powiatowych. Ponadto region jest jednym z dwóch województw w naszym kraju, które zdecydowały się na wykorzystanie nowego instrumentu oddolnego jakim jest rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS). Działania realizowane przy pomocy tego instrumentu będą ukierunkowane na ożywienie społeczne i gospodarcze obszarów, poprzez współpracę różnych partnerów ze środowisk samorządowych, społecznych i gospodarczych.

Szczegółowy opis osi priorytetowych RPO 2014-2020 został przyjęty Uchwałą nr 45/1607/15 Zarządu Województwa z dnia 4 listopada 2015 r.

Jednym z najważniejszych założeń nowo projektowanej polityki spójności na lata 2014-2020, oprócz wymiaru społeczno-gospodarczego, jest szerokie uwzględnienie w jej ramach wymiaru terytorialnego. Podejście terytorialne będące jedną z podstawowych zasad programowania na lata 2014-2020, oznacza odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz definiowania ich na podstawie potencjałów, barier rozwoju i wzajemnych zależności poszczególnych terytoriów. Tak rozumiany wymiar terytorialny będzie szeroko wspierany, jako jeden z podstawowych instrumentów realizacji polityki terytorialnej województwa.

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) jest jednym z instrumentów wspierających rozwój terytorialny w perspektywie finansowej 2014-2020. Celem RLKS jest zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie potencjału gospodarczego oraz aktywności społecznej i zawodowej na obszarach problemowych objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (LSR). Działania podejmowane w ramach RLKS zaktywizują lokalne społeczności w zakresie kreowania i podejmowania przez nie różnego

rodzaju inicjatyw oddolnych i umożliwią podniesienie zdolności do budowania kapitału społecznego, który jest znaczącym czynnikiem w kontekście poprawy konkurencyjności obszarów, na których brakuje miejsc pracy, pogarszają się warunki życia i kumulują się inne problemy społeczne.

Wsparcie realizowane będzie na następujących obszarach:

- obszary wiejskie oraz miasta do 20 tys. mieszkańców pełniące rolę centrów społeczno-gospodarczych w danym regionie;
- na obszarach objętych Lokalną Strategią Rozwoju.

Obszar gminy Boniewo znajduje się w Obszarze Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Włocławskiego. Do opracowania Strategii ORSG został powołany Zespół, w którego skład weszli nie tylko przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego tworzących Obszar, ale również przedstawiciele lokalnych społeczności. Po zakończeniu prac nad projektem Strategii został on na mocy uchwały Komitetu Sterującego skierowany do konsultacji społecznych. Akcja informacyjna miała na celu zapewnienie jak najszerszej liczbie osób zainteresowanych, dostępu do informacji ujętych w projekcie Strategii w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i planów rozwojowych Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Włocławskiego. Została ona przyjęta aktualizacją opinii – uchwała 33/1383/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 31 sierpnia 2016 r. Strategia ta zawiera rzetelną i szeroką ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej w jakiej w chwili obecnej znajdują się sygnatariusze Porozumienia oraz tzw. „Logikę interwencji strategicznej".

Dla Gminy Boniewo przewidziano dofinansowanie 722500 zł, przy wkładzie własnym Gminy 127500 zł. Na liście podstawowej projektów znalazła się jedna inwestycja „Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Boniewo".

Na liście rezerwowej zapisano projekt „Rewitalizacja społeczno-gospodarcza m. Osiecz Mały poprzez utworzenie bazy edukacyjno-socjalnej" z dofinansowaniem z EFRR 770000 zł (środki własne w takiej samej kwocie), projekt „Budowa i modernizacja sieci oraz urządzeń wodnokanalizacyjnych na terenie gminy Boniewo" z dofinansowaniem z EFRR 1262800 zł (środki własne 277200 zł) oraz budowa ścieżek rowerowych (wspólnie z gminą Chodecz), modernizacja oświetlenia ulicznego.

Projekty komplementarne to: usprawnienie systemu odbioru i segregacji odpadów, zaopatrzenie budynków publicznych w system produkcji energii fotowoltaicznej, budowa studni głębinowych, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz zabezpieczeń awaryjnych wody gminy Boniewo w kierunku Chodecz, Izbica Kujawska, budowa zbiorczych oczyszczalni ścieków wraz z infrastrukturą towarzyszącą, połączenie sieci

wodociągowej gminy Izbica Kujawska z gminą Boniewo. Projekty znajdujące się na liście komplementarnej będą finansowane poza polityką terytorialną tj. z innych dostępnych źródeł.

Głównym celem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 jest wzrost konkurencyjności rolnictwa z uwzględnieniem celów środowiskowych. PROW 2014 – 2020 realizuje wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich.
2. Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami.
3. Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem.
5. Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu.
6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

W kontekście finansowania zadań określonych w niniejszym Programie, znaczenie mają:

8.2.10 M10 Działanie rolnośrodowiskowo-klimatyczne

Wsparcie w ramach działania rolnośrodowiskowo-klimatycznego obejmuje poddziałania:

1. Płatności w ramach zobowiązań rolnośrodowiskowo-klimatycznych (10.1)
2. Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie (10.2)

W ramach poddziałania płatności w ramach zobowiązań rolnośrodowiskowo-klimatycznych pomoc będzie udzielana na:

- praktyki agrotechniczne promujące zrównoważony system gospodarowania, w tym racjonalne nawożenie oraz ochronę wód przed zanieczyszczeniami, odpowiednie użytkowanie gleb w celu przeciwdziałania utracie substancji organicznej w glebie,
- działania służące ochronie różnorodności biologicznej obszarów wiejskich, w tym ochronę cennych siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 oraz poza nimi,
- zachowanie tradycyjnych odmian i gatunków drzew owocowych.

Pakietami płatności w ramach zobowiązań rolnośrodowiskowo-klimatycznych będą:

1. Rolnictwo zrównoważone.
2. Ochrona gleb i wód.
3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych.
4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000.
5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000.

Poddziałanie wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie udzielać będzie pomocy na:

- zachowanie lokalnych odmian roślin uprawnych oraz ochronę szczególnie cennych ras zwierząt gospodarskich,

W ramach tego poddziałania dostępne będą następujące pakiety:

6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.
7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

Celami szczegółowymi działania rolno środowiskowo-klimatycznego są przede wszystkim:

- odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów,
- poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów,
- zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą.

Szczegóły na stronie: *http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2014-2020/Dzialania-PROW-2014-2020/Dzialanie-rolno-srodowiskowo-klimatyczne*

8.2.8.3.1 Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych

Poddziałanie: 8.1 – Wsparcie na rzecz kosztów zakładania i utrzymania w zakresie zalesiania i tworzenia terenów zalesionych

Opis rodzaju operacji, rodzaj wsparcia, beneficjenci, warunki kwalifikowalności, zasady dotyczące ustalania kryteriów wyboru, kwoty i stawki wsparcia opisane są na stronie: *http://prow2014-2020.pl/zalesianie-i-tworzenie-terenow-zalesionych/*

Możliwości pozyskiwania środków z funduszy celowych dla inwestycji proekologicznych realizowanych na obszarze gminy istnieją poprzez dotacje i pożyczki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest instytucją finansującą przedsięwzięcia w ochronie środowiska i jest wspólnie z wojewódzkimi funduszami filarem

polskiego systemu finansowania ochrony środowiska. Najważniejszym zadaniem Narodowego Funduszu w ostatnich latach jest efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej przeznaczonych na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska w naszym kraju. Wdrażanie projektów ekologicznych, które uzyskały lub uzyskają wsparcie finansowe z Komisji Europejskiej oraz dofinansowanie tych przedsięwzięć ze środków Narodowego Funduszu będzie służyło osiągnięciu przez Polskę efektów ekologicznych wynikających z zobowiązań międzynarodowych.

Źródłem wpływów NFOŚiGW są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie prawa ekologicznego. Dzięki temu, że główną formą dofinansowania działań są pożyczki, Narodowy Fundusz stanowi „odnawialne źródło finansowania" ochrony środowiska. Pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania, stosowane przez Narodowy Fundusz, przeznaczone są na dofinansowanie w pierwszym rzędzie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym w zakresie likwidacji zanieczyszczeń wody, powietrza i ziemi. Finansowane są również zadania z dziedziny geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz. W ostatnim czasie szczególnym priorytetem objęte są inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii.

Narodowy Fundusz nie jest wyłącznie administratorem krajowych lub zagranicznych pieniędzy przeznaczonych na ochronę środowiska. Fundusz aktywnie pomaga w przygotowywaniu projektów od strony merytorycznej, technicznej, koncepcyjnej i realizacyjnej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu poprzez efektywne formy gospodarowania środkami pieniężnymi przyczynia się do rozwiązywania wielu problemów dotyczących środowiska naturalnego w regionie, a tym samym wpływa na poprawę warunków bytowych mieszkańców miast i wsi na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Dofinansowanie WFOŚiGW może zostać przeznaczone na realizację zadań z zakresu:

- ochrony wód (np. sieci kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków)
- gospodarki wodnej (np. sieci wodociągowe, stacje uzdatniania wody, rekultywacja jezior i zbiorników wodnych, mała retencja),
- ochrony powietrza (np. odnawialne źródła energii, modernizacja kotłowni, termomodernizacja budynków, budowa i rozbudowa sieci cieplnych),

- ochrony powierzchni ziemi (np. selektywna zbiórka odpadów, recykling, rekultywacja terenów zdegradowanych i składowisk odpadów, budowa i przebudowa zakładów unieszkodliwiania odpadów),
- ochrony przyrody i krajobrazu (np. programy zaakceptowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody związane z zachowaniem bioróżnorodności, odbudowa ekosystemów naturalnych),
- edukacji ekologicznej (np. konkursy ekologiczne, szkolenia, wydawnictwa, programy, konferencje),
- przeciwdziałania poważnym awariom (np. zakup pojazdów oraz specjalistycznego sprzętu ratownictwa chemiczno-ekologicznego),
- monitoringu środowiska (np. zakup sprzętu do monitorowania środowiska)
- pozostałe zadania (dofinansowanie innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej).

Warto zwrócić szczególną uwagę na kryteria wyboru przedsięwzięć (w tym kryterium rzeczowe) finansowanych ze środków WFOŚiGW w Toruniu.

Kryterium efektywności ekologicznej *- dotyczy analizy i oceny wniosków w następującym zakresie:*

1) efektu ekologicznego w odniesieniu do stopnia i zakresu uciążliwości źródła zanieczyszczenia;
2) ograniczenia oddziaływania obiektów, szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska;
3) podejmowania działań mających na celu likwidację zanieczyszczeń u źródła ich powstawania;
4) eliminacji lub ograniczenia uciążliwości źródła zanieczyszczenia;
5) oddziaływania na postawy i zachowania proekologiczne społeczeństwa.

Kryterium efektywności ekonomicznej *- związane jest z wykorzystaniem mierników stosowanych w gospodarce rynkowej, tj. analizą*:

1) kosztu przedsięwzięcia;
2) okresu realizacji zadania;
3) źródeł finansowania i pełnego zbilansowania kosztów inwestycji, ze szczególnym uwzględnieniem udziału środków unijnych;
4) sytuacji finansowej inwestora;
5) kosztu jednostkowego uzyskania efektu ekologicznego, jako nie odbiegającego od średniego kosztu dla danej technologii;
6) stopnia przygotowania inwestycji;

7) stopnia zaangażowania środków własnych.

Kryterium techniczne *- finansowane są zadania:*

1) oparte na najlepszych dostępnych technikach i technologiach charakteryzujących się energo i materiałooszczędnością oraz niezawodnością;
2) oparte na nowych urządzeniach podnoszących sprawność już istniejących instalacji ochrony środowiska;
3) służące restrukturyzacji gospodarki kraju zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Kryterium terytorialne *- preferowane są zadania:*

1) o znaczeniu ponad lokalnym ze szczególnym uwzględnieniem wspólnego realizowania zadań przez gminy i starostwa lub inne podmioty;
2) dotyczące obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, uzdrowiskowych i kulturowych.

Kryterium wymagań formalnych *-* ***w****niosek winien zawierać komplet wymaganych dokumentów wynikających z formularza wniosku i podpisy osób upoważnionych do reprezentacji Wnioskodawcy w stosunkach cywilno-prawnych.

Kryterium rzeczowe *- finansowane są zadania z następujących dziedzin:*

1) ochrony wód i gospodarki wodnej
    a) budowa i przebudowa oczyszczalni ścieków;
    b) budowa i przebudowa systemów kanalizacyjnych wraz z przyłączami, w tym kanalizacji deszczowej wyposażonej w urządzenia do eliminacji lub ograniczania zanieczyszczeń;
    c) wspieranie działań ograniczających zużycie wody i powstawanie ścieków poprzez zamykanie obiegów;
    d) zwiększanie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez budowę nowych oraz przebudowę istniejących urządzeń ochronnych;
    e) wspieranie działań ograniczających zanieczyszczenia w obrębie określonej zlewni;
    f) realizacja zadań dotycząca zwiększenia zasobów wodnych poprzez budowę zbiorników wodnych i obiektów małej retencji;
    g) rekultywacja jezior i zbiorników wodnych oraz cieków naturalnych;
    h) ograniczanie zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem zanieczyszczeń pochodzących z produkcji rolnej;
    i) budowa i przebudowa stacji uzdatniania wody przy ujęciach wodociągowych;
    j) budowa sieci wodociągowych;
2) ochrony powietrza
    a) eliminacja niskiej emisji pyłów i gazów przede wszystkim na terenach

zwartej zabudowy mieszkaniowej, na obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych, kulturowych i uzdrowiskowych, na obszarach szczególnie chronionych oraz terenach gdzie stwierdzane są przekroczenia obowiązujących norm czystości powietrza;

b) wspieranie nowych proekologicznych rozwiązań technicznych poprzez: budowę i przebudowę urządzeń energetycznych na efektywniejsze ekologicznie z wyłączeniem instalacji wewnętrznej, wykorzystanie źródeł energii odnawialnej oraz pomoc we wprowadzaniu przyjaznych dla środowiska nośników energii;

c) zmiana i unowocześnianie technik i technologii przemysłowych prowadzących do spadku emisji zanieczyszczeń celem minimalizacji uciążliwości dla środowiska;

d) budowa i przebudowa systemów ciepłowniczych celem ograniczenia emisji zanieczyszczeń;

e) wykorzystanie nadwyżek i ograniczanie strat ciepła w sposób niosący za sobą wymierne efekty ekologiczne;

f) ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery wywołanych przez transport zbiorowy;

3) ochrony powierzchni ziemi

a) tworzenie systemów zbiórki, segregacji i recyklingu odpadów;

b) wdrażanie technik i technologii ograniczających wytwarzanie odpadów;

c) budowa i przebudowa zakładów unieszkodliwiania odpadów wraz ze składowiskami balastu;

d) rekultywacja terenów zdegradowanych i składowisk odpadów;

e) budowa instalacji pozyskiwania biogazu;

f) unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych;

4) ochrony przyrody i krajobrazu

a) programy zaakceptowane przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska związane z zachowaniem bioróżnorodności;

b) odbudowa ekosystemów naturalnych;

c) działania związane z konserwatorską ochroną przyrody;

d) zadrzewienia i zwiększenie lesistości regionu;

e) rewaloryzacja zasobów przyrodniczych na terenie zabytkowych założeń ogrodowych;

5) edukacji ekologicznej

a) dofinansowywanie kosztów bezpośrednich związanych z tworzeniem i realizacją

programów edukacyjnych realizowanych przez Centra Edukacji Ekologicznej, Parki Krajobrazowe, placówki oświatowe i naukowe z wyłączeniem kosztów eksploatacyjnych;

b) dofinansowywanie wydawania bądź zakupu czasopism, książek, publikacji, produkcji filmów, programów radiowo - telewizyjnych i innych materiałów o tematyce ekologicznej;

c) wspieranie konferencji i seminariów dotyczących tematyki ekologicznej;

d) wspieranie organizacji konkursów i olimpiad upowszechniających wiedzę ekologiczną;

6) monitoringu

a) dofinansowanie zakupu wyposażenia dla Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska i innych upoważnionych organów administracji w aparaturę i sprzęt kontrolno - pomiarowy;

b) dofinansowanie badań realizowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Programu Wojewódzkiego Państwowego Monitoringu Środowiska;

c) dofinansowanie publikacji w zakresie informacji o stanie środowiska;

7) poważnych awarii

a) dofinansowanie systemu przeciwdziałania zagrożeniom środowiska i klęskom żywiołowym o zasięgu regionalnym;

b) wspomaganie tworzenia systemu ratowniczo-gaśniczego poprzez partycypację w zakupie sprzętu ratownictwa ekologicznego;

c) dofinansowanie usuwania skutków zanieczyszczeń środowiska w przypadku, gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego;

8) ochrony przed hałasem

dofinansowanie zadań mających na celu zmniejszenia hałasu do dopuszczalnego poziomu;

9) pozostałych zadań

a) dofinansowanie programów o zasięgu wojewódzkim, ekspertyz, ocen i opinii służących ochronie środowiska;

b) dofinansowanie systemu kontroli wnoszenia przewidzianych ustawą opłat za korzystanie ze środowiska, a w szczególności tworzenia baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat;

c) dofinansowanie opracowania planów służących gospodarowaniu zasobami wodnymi oraz utworzenia katastru wodnego;

d) dofinansowanie planów zalesień;

e) preferencyjne wspomaganie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez gminy i powiaty, które przekazują nadwyżkę z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu;
f) dofinansowanie wydatków na nabywanie, utrzymanie, obsługę i zabezpieczenie specjalistycznego sprzętu i urządzeń technicznych, służących wykonaniu działań na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
g) dofinansowanie innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarki wodnej.

Instrument Finansowy LIFE+

Program „LIFE+" jest kontynuacją realizowanego od 1992 roku programu „LIFE". W ramach Programu przewiduje się wydzielenie dwóch podprogramów dedykowanych – jednego środowisku, a drugiego klimatowi. Obszarami, które zdaniem Komisji Europejskiej zapewnią najbardziej pozytywny wpływ na stan środowiska są obszary Natura 2000, woda, odpady oraz powietrze i to one będą priorytetami. Nacisk zostanie również położony na projekty zintegrowane, które ma charakteryzować komplementarność z innymi unijnymi oraz krajowymi instrumentami finansowymi, a także większa skala terytorialna. Budżet programu wynosi 3,62 mld euro.

Cele programu LIFE+:

Podprogram działań na rzecz środowiska: ochronę środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami, różnorodność biologiczną, zarządzanie i informację w zakresie środowiska;

Podprogram działań na rzecz klimatu: łagodzenie skutków zmiany klimatu, dostosowywanie się do skutków zmiany klimatu, zarządzanie i informację w zakresie klimatu.

Beneficjentami programu będą mogli być: przedsiębiorcy, administracja publiczna, organizacje pozarządowe.

Szczegółowe informacje o powyższym instrumencie finansowym znajdują się na stronie internetowej pod adresem

http://ec.europa.eu/environment/life/about/beyond2013.htm#proposal

Większość banków ma w swojej ofercie kredyty inwestycyjne, w tym również na przedsięwzięcia proekologiczne. Znaczący udział w kredytowaniu inwestycji w zakresie ochrony środowiska o znaczeniu ponadregionalnym ma Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Finansuje on inwestycje wymagające znacznych nakładów, realizowane głównie

przez jednostki samorządu terytorialnego. Liderem w zakresie kredytowania w formach preferencyjnych jest Bank Ochrony Środowiska S.A.

3. Edukacja ekologiczna, akceptacja społeczna

Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona różnorodności biologicznej na wszystkich jej poziomach organizacji – wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz biocenotycznym (ekosystemy), uzależniona jest od poziomu wiedzy społeczeństwa i od preferowanych stylów życia. Zarówno wiedza jak i styl życia podlegają ciągłym zmianom, przede wszystkim dzięki rozwojowi nauki i edukacji, ale także procesom kulturowym. Stąd istnieje konieczność prowadzenia permanentnej edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Edukacja ekologiczna to całokształt działań obejmujących kształcenie i wychowywanie społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem ***myśleć globalnie – działać lokalnie***. Stanowiąc element edukacji środowiskowej, obejmuje wprowadzanie do programów szkół wszystkich szczebli tematyki z zakresu ochrony środowiska i kształtowania środowiska, umożliwiającej łączenie wiedzy przyrodniczej z postawą humanistyczną, tworzenie krajowych i międzynarodowych systemów kształcenia specjalistów i kwalifikowanych pracowników dla różnych działów ochrony środowiska, nauczycieli ochrony środowiska, dokształcanie inżynierów i techników różnych specjalności oraz menedżerów gospodarki, a także powszechną edukację szkolną i pozaszkolną.

Potocznie pod pojęciem edukacja ekologiczna rozumie się wszelkie formy działalności skierowanej do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, które mają na celu podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie i środowisku. Działania te prowadzone są przez szkoły, przez specjalistyczne placówki edukacyjne, zarówno publiczne jak i niepubliczne, a także przez liczne organizacje ekologiczne i coraz częściej przez podmioty gospodarcze.

Podstawowe cele szeroko rozumianej edukacji ekologicznej to:

1. Kształtowanie postaw proekologicznych wszystkich grup społecznych, wiekowych i zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
2. Polepszenie dostępu społeczeństwa do informacji o stanie środowiska.
3. Zwiększenie akceptacji społecznej dla realizacji niezbędnych inwestycji oraz działań, a także akceptacji i przestrzegania systemu ograniczeń prawnych związanych z potrzebami ochrony przyrody i szerzej - środowiska.

4. Kształtowanie w społeczeństwie poczucia pełnej odpowiedzialności za stan i zachowanie środowiska naturalnego oraz wdrażanie umiejętności praktycznego rozwiązywania pojawiających się wyzwań i problemów ekologicznych.
5. Wdrażanie programów służących ochronie środowiska przyrodniczego oraz przywracanie (odtwarzanie) jego utraconych zasobów i walorów.

Edukacja młodego pokolenia w zakresie ochrony środowiska powinna stanowić składową część działalności dydaktyczno-wychowawczej zarówno nauczyciela jak i rodziców, a przy tym powinna inspirować do aktywnego samokształcenia i samorozwoju. W toku realizacji edukacji ekologicznej, rozwijanie wrażliwości oraz kształtowanie szacunku wobec przyrody powinno obejmować:
- względnie trwałe dyspozycje przejawiające się w preferowanych typach zachowania, których cechą jest pozytywny stosunek do obiektu i zjawiska, a także do osoby,
- wrażliwość na środowisko przyrodnicze,
- dążność do kontaktu z nieskażonym środowiskiem przyrodniczym,
- poczucie odpowiedzialności za stan oraz pomnażanie zasobów środowiska przyrodniczego,
- uzyskanie wiedzy z zakresu budowy, warunków życia roślin i zwierząt oraz różnorodnych zjawisk przyrody nieożywionej,
- umiejętność dostrzegania i oceny piękna obiektów i zjawisk przyrodniczych,
- umiejętność przekazywania nabytych wiadomości i wyrażania uczuć w różnorodnych formach ekspresji,
- zdolność oceny niewłaściwego zachowania się innych osób wobec przyrody i sposobów właściwego reagowania na to,
- zrozumienie, że przyroda jest dla człowieka użyteczna i należy ją szanować,
- ugruntowanie wiadomości, że niektóre gatunki roślin, grzybów i zwierząt oraz obiekty przyrody nieożywionej są rzadkością i dlatego należy je chronić.

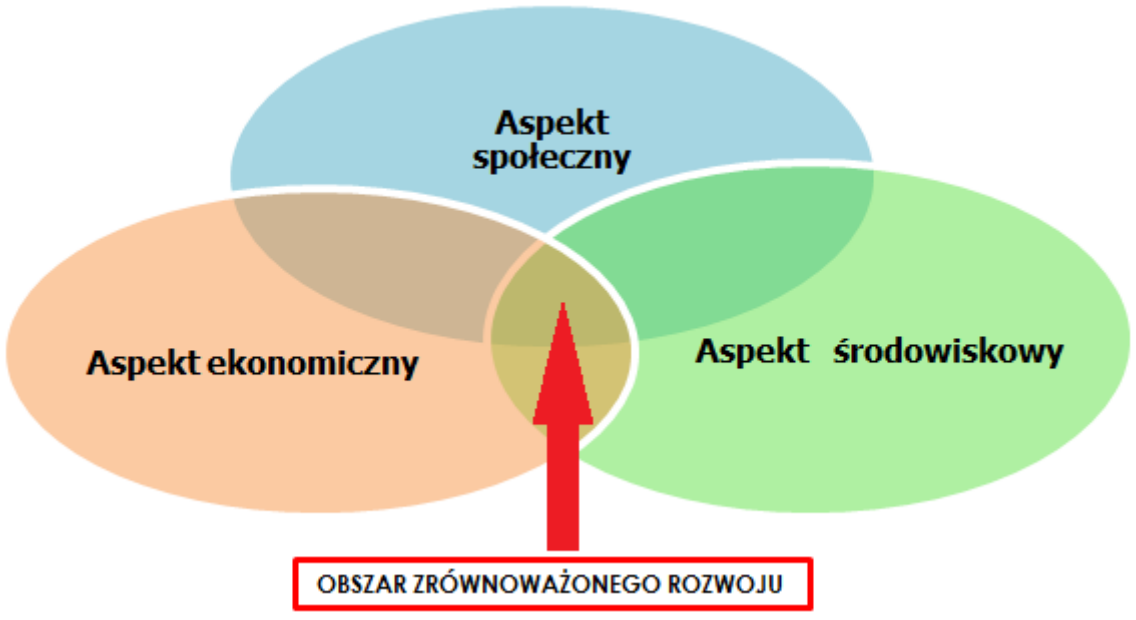
Wymienione cele są możliwe do osiągnięcia przy realizacji wszelkich przedsięwzięć w każdym komponencie środowiskowym, zarówno definiowanych wprost jako zadania z dziedziny edukacji ekologicznej, jak i zadania z zakresu ochrony wód, gospodarki wodnej, racjonalnego gospodarowania odpadami i ochrony powierzchni ziemi, ochrony atmosfery, ochrony różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów, monitoringu środowiska.

Jako podstawowy cel polityki ochrony środowiska na obszarze gminy Boniewo do 2020 r., nawiązując do „Misji" Strategii Gminy oraz do drugiego z trzech sformułowanych w niej celów strategicznych rozwoju gminy, przyjęto „Poprawę jakości życia mieszkańców poprzez ochronę lokalnych zasobów środowiska i rozwój infrastruktury turystycznej i ekologicznej".

W programie ochrony środowiska największe znaczenie ma realizacja celu strategicznego II „Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej, turystycznej i ekologicznej oraz ochrony środowiska i ochrona dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Boniewo". Będzie on realizowany poprzez następujące cztery cele operacyjne:

- Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska na terenie Gminy
- Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej Gminy.
- Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Gminy.
- Rewitalizacja obszarów na terenie Gminy.

Osiąganiu wymienionych celów, nie tylko stricte ekologicznych, powinna towarzyszyć szeroka edukacja, zarówno formalna jak i nieformalna, skierowana do całego społeczeństwa gminy, ze szczególnym nastawieniem na dzieci i młodzież szkolną. Edukacja uwzgledniająca istniejące uwarunkowania środowiskowe, w tym przyrodnicze i kulturowe gminy oraz wyjaśniająca przyczyny zachodzenia niekorzystnych procesów i promująca właściwe działania zmierzające do rozwiązania zidentyfikowanych problemów ekologicznych. Należy mieć na uwadze, iż edukacja jest podstawowym warunkiem uzyskania akceptacji społecznej dla realizacji przez gminę Boniewo planów rozwojowych, z poszanowaniem zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, krajobrazowego i historyczno-kulturowego, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Wskazują na to konkluzje konferencji Narodów Zjednoczonych "Środowisko i Rozwój" w Rio de Janeiro (1992) - iż cele, zadania i metody edukacji ekologicznej powinny wynikać z przyjętych założeń rozwoju zrównoważonego, który zakłada, że ochrona środowiska, wzrost ekonomiczny i rozwój człowieka są od siebie zależne i kształtują się wzajemnie.

Schemat graficzny obrazujący rozwój zrównoważony (*źródło: http://www.cobro.org.pl*)

Edukacja ekologiczna jest najbardziej efektywna, jeżeli prowadzi się ją systemowo i systematycznie, zarówno w oparciu o wyspecjalizowane centra i instytucje regionalne oraz krajowe, jak i w miejscu, gdzie ludzie mieszkają, uczą się, pracują i wypoczywają. Stąd też, edukację prowadzoną w gminie należy oprzeć na aktywności Zespołu Szkół w Boniewie, a od dnia 1 września 2017 r. na działalności Szkoły Podstawowej w Boniewie, z klasami Publicznego Gimnazjum im. Obrońców Ziemi Kujawskiej w Boniewie, powołanej Uchwałą NR XIX/139/17 Rady Gminy Boniewo z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego.

Do prowadzenia szeroko rozumianej edukacji ekologicznej wśród mieszkańców Gminy, oprócz budynków dotychczasowego Zespołu Szkół w Boniewie należy wykorzystać istniejącą oraz każdą nowo powstałą infrastrukturę w postaci gminnych świetlic wiejskich, w tym m.in. Halę widowiskowo-sportową w Boniewie, świetlicę wiejską w Arciszewie, w Łąkach Wielkich itp.

Wykorzystanie tej infrastruktury oraz potencjału ludzkiego – nauczycieli i rodziców uczniów, urzędników i społeczników – do edukacji ekologicznej społeczeństwa powinno odbywać się poprzez organizację:

- okolicznościowych wystąpień uczniów Szkoły Podstawowej w Boniewie i klas Publicznego Gimnazjum im. Obrońców Ziemi Kujawskiej w Boniewie,
- wystaw i wernisaży prac plastyczno-artystycznych uczniów, jak i osób obdarzonych talentem, zarówno mieszkańców Gminy jak i spoza,
- prelekcji tematycznych dla ogółu mieszkańców z zaproszonymi gośćmi, tj. z pracownikami parków krajobrazowych oraz różnych instytucji regionalnych jak np.:

- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu,
- Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku,
- Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji *i* Urządzeń Wodnych we Włocławku,
- Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu Delegatura we Włocławku,
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi,
- Nadleśnictwo Kutno,
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu,
- Nadleśnictwo Włocławek,
- Polski Związek Łowiecki Zarząd Okręgowy we Włocławku,
- Koła Łowieckie PZŁ.

- prelekcji tematycznych i terenowych zajęć edukacyjnych dla ogółu mieszkańców z zaproszonymi przedstawicielami szkół wyższych oraz pozarządowych organizacji ekologicznych i innych,
- terenowych zajęć edukacyjnych i warsztatów dla określonych grup docelowych np. rolników, urzędników, uczniów Szkoły Podstawowej w Boniewie itd.,
- okolicznościowych eventów związanych z obchodami wybranych świąt oraz szczególnych dni ujętych w tzw. kalendarzach ekologicznych, dostępnych m.in.. na stronach Ministerstwa Środowiska, Ligii Ochrony Przyrody i innych instytucji, jak np.

- 9 stycznia **Dzień Ligi Ochrony Przyrody**
- 2 lutego **Światowy Dzień Obszarów Wodno-Błotnych - World Wetland Day**
- 11 lutego **Dzień Dokarmiania Zwierzyny Leśnej**
- 22 marca **Światowy Dzień Wody - World Water Day**
- 5 kwietnia **Dzień Leśnika i Drzewiarza**
- 7 kwietnia **Światowy Dzień Zdrowia - World Health Day**
- 18 kwietnia **Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków**
- 22 kwietnia **Dzień Ziemi - Earth Day**
- 5 maja **Światowy Dzień Ochrony Środowiska Naturalnego, Leśnika i Drzewiarza**
- 12 maja **Światowy Dzień Ptaków Wędrownych - International Migratory Bird Day**
- 15 maja **Święto Polskiej Niezapominajki**
- 31 maja **Dzień Bociana Białego**
- 5 czerwca **Światowy Dzień Ochrony Środowiska - World Environment Day**
- 17 czerwca **Światowy Dzień Walki z Pustynnieniem i Suszą**
- III weekend września **Sprzątanie Świata**
- 22 września **Europejski Dzień bez Samochodu - European Car-Free Day**
- 23 września **Pierwszy Dzień Jesieni**
- 1 października **Światowy Dzień Ptaków**
- 4 października **Światowy Dzień Franciszka - Patrona Ekologów**
- 10 października **Święto Drzewa**
- 14 października **Dzień Edukacji Narodowej**
- 29 grudnia **Międzynarodowy Dzień Różnorodności Biologicznej (ONZ)**

Wachlarz ustanowionych dni i świąt ekologicznych jest znacznie szerszy i ulega wraz z czasem modyfikacjom. Dlatego w edukacji ekologicznej społeczeństwa gminy Boniewo należy korzystać z jego różnorodności w sposób wybiórczy i dopasowany do aktualnych możliwości organizacyjno-finansowych oraz potrzeb, nierzadko uwarunkowanych czynnikami zewnętrznymi, jak np. susza, przekroczenia stanu obowiązujących norm zanieczyszczeń, szkody łowieckie, sytuacje zagrożenia epidemią itp.

Uwzględniając charakter gminy Boniewo, jak również identyfikację najważniejszych problemów ekologicznych oraz mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, należy przyjąć, iż w zakresie edukacji ekologicznej społeczeństwa priorytetami są:

- edukacja ekologiczna – gospodarowanie zasobami wodnymi,
- edukacja ekologiczna – gospodarka odpadowa,
- edukacja ekologiczna – jakość powietrza oraz hałas,
- edukacja ekologiczna – odnawialne źródła energii,
- edukacja ekologiczna – ochrona zasobów przyrody i walorów krajobrazowych,
- edukacja przyrodniczo-agrarna,
- edukacja przyrodniczo-leśna,
- edukacja przyrodniczo-łowiecka,
- edukacja przyrodniczo-kulturowa.

Parki krajobrazowe województwa kujawsko-pomorskiego (*źródło: http://www.kujawsko-pomorskie.pl/*).

Realizację przedmiotowych rodzajów edukacji należy, w miarę posiadanych możliwości organizacyjno-finansowych gminy Boniewo, oprzeć także na ofercie działającego w województwie kujawsko-pomorskim systemu nieformalnej edukacji ekologicznej, obejmującego regionalne centra edukacji ekologicznej, czy tzw. zielone szkoły. Oczywiście, w pierwszej kolejności należy wziąć pod uwagę te ośrodki edukacji ekologicznej, które położone są w pobliżu granic gminy Boniewo, jak np. Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy z siedzibą w Kowalu, Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej, czy obiekty edukacyjne Nadleśnictwa Włocławek. Wszystkie tego typu centra, ośrodki i instytucje prowadzą strony internetowe, a wiele spośród nich także profile na portalach społecznościowych, na których bez problemu można zapoznać się z aktualną ofertą w zakresie edukacji ekologicznej oraz warunki na jakich można z niej skorzystać.

Jednakże istotną część działań w zakresie priorytetowej edukacji ekologicznej należy podjąć w oparciu o mieszkańców gminy Boniewo, będących ekspertami i znawcami z różnych dziedzin oraz w oparciu o lokalne instytucje posiadające zbieżne cele w realizacji tej ważnej misji oświatowej, jak np. leśnictwa (leśnicy), koła łowieckie (myśliwi), urzędy (urzędnicy i samorządowcy), firmy (przedsiębiorcy), twórcy i artyści, itd.

4. Monitoring realizacji programu

Najważniejszym procesem wdrażania Programu jest kontrola realizacji założonych w nim celów, poprzez monitorowanie stanu środowiska. Działania te wraz z oceną stopnia realizacji zadań określonych celami niniejszego opracowania dostarczą podstawowych informacji o stopniu wdrożenia i efektach realizacji Programu.

W celu zwiększenia efektywności działań na rzecz ochrony środowiska oraz skuteczności realizowanego Programu prowadzony jest przez organy administracji system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska zwany państwowym monitoringiem środowiska, którego podstawowym zadaniem jest dostarczanie informacji o:

- aktualnym stanie środowiska i stopniu zanieczyszczenia jego poszczególnych komponentów,
- ładunkach zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska,
- dynamice antropogenicznych przemian środowiska przyrodniczego,
- przewidywanych skutkach korzystania ze środowiska.

Państwowy monitoring środowiska w obszarze swojego działania obejmuje podsystemy:

- monitoringu powietrza atmosferycznego, hałasu i promieniowania niejonizującego,
- monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych,

- monitoringu powierzchni ziemi, gleb i odpadów,
- monitoringu przyrody ożywionej,
- monitoringu zintegrowanego,
- działania w zakresie ochrony przed poważnymi awariami.

Wskaźnikiem skuteczności realizacji celów ochrony środowiska na obszarze gminy będzie system nadzoru i kontroli wdrażania Programu, który będzie polegał na:

- składanie przez Wójta co 2 lata Radzie Gminy oceny realizacji Programu,
- ocena zmian stanu środowiska przez porównywanie wyników badań monitoringowych.

Miernikami skuteczności działań na rzecz ochrony środowiska powinny być:

- ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych wyrażona poziomami stężeń zanieczyszczeń,
- ocena stanu sanitarnego środowiska,
- ocena jakości powietrza atmosferycznego metodą pasywną.

Poza głównymi miernikami stanu środowiska uzyskiwanymi w ramach badań monitoringowych, przy ocenie skuteczności realizacji programu ochrony środowiska gminy Boniewo będą stosowane wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa, a mianowicie:

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia ludności gminy, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności na określone rodzaje chorób,
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce,
- zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych,
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w gminie w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód, poprawa jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie obowiązujących wymagań jakościowych,

- poprawa stanu zasobów wodnych, w tym przeprowadzone zadania w zakresie zwiększenia retencji wód, jak również długość udrożnionych cieków oraz sieci drenarskiej,
- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim poziomu hałasu wokół obiektów przemysłowych oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych,
- ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach poeksploatacyjnych, w tym rekultywacja nieczynnych wyrobisk i likwidacja dzikich składowisk odpadów,
- wzrost lesistości gminy, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz przyrost masy drzewnej, zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk.

Wskaźniki aktywności władz gminy i społeczeństwa:

- sprawność i poprawność merytoryczna wydawanych decyzji administracyjnych,
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli,
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych,
- opracowywanie i realizowanie przez samorządy, ich związki, grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

Realizacja programu ochrony środowiska gminy wymagać będzie regularnej, wg założonych etapów i okresów, oceny wykonania. Zakres monitoringu obejmować powinien:

- ocenę wykonania poszczególnych zadań,
- ocenę zaawansowania realizacji przyjętych celów, w tym obserwacja efektów ekologicznych
- analizę powstałych problemów.

Prowadzenie monitoringu w zaproponowanym zakresie będzie pomocne w sporządzaniu okresowych raportów, a przede wszystkim pozwoli na efektywny nadzór i ewentualne korygowanie (aktualizowanie) Programu w miarę zaawansowania prac i pojawiających się zmian uwarunkowań zewnętrznych (np. prawnych). Okresowa ocena będzie potrzebna dla ewentualnej korekty założonych celów i strategii ich wykonania. Szczególnie ważne jest stopniowe, w miarę zaawansowania Programu, ustalanie kolejnych zadań i przedsięwzięć w okresach np. 2-letnich.

Najważniejszym zadaniem systemu monitorowania Programu jest jednak, nie kontrola sprawności systemu zarządzania Programem, a obserwacja uzyskanych w efektów ekologicznych, w tym poprawy stanu środowiska.

Poniżej podano proponowane wskaźniki monitorowania efektów ekologicznych:

- jakość wód powierzchniowych rzek i jezior (klasy czystości),
- jakość wód podziemnych (klasa, przydatność do picia),
- % zwodociągowania posesji,
- % skanalizowania posesji,
- wykorzystanie przepustowości oczyszczalni,
- prawidłowa praca oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej,
- ilość przydomowych oczyszczalni ścieków,
- powierzchnia obszarów i ilość obiektów chronionych prawnie,
- powierzchnia lasów,
- ilość wprowadzonych zadrzewień,
- stan parków podworskich,
- powierzchnia terenów zdegradowanych np. nielegalne żwirownie, wysypiska itp.,
- ilość i rodzaj zgłoszeń od mieszkańców dotyczących stanu i zagrożeń środowiska,
- zaistniałe poważne awarie.

Gminny program ochrony środowiska, zgodnie z przepisami ustawy – Prawo ochrony środowiska zatwierdza Rada Gminy. Podstawowym organem, który jest odpowiedzialny za realizację programu ochrony środowiska gminy jest organ wykonawczy gminy - wójt. Z realizacji programu co 2 lata wójt składa Radzie Gminy stosowne sprawozdania.

Kompetencje samorządu gminnego reguluje ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Mieszkańcy zamieszkujący określone terytorium tworzą gminną wspólnotę samorządową. Gmina posiada osobowość prawną, wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Ustawy określają, które zadania własne gminy mają charakter obowiązkowy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,

- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i cieplną oraz gaz,
- ochrony zdrowia,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- cmentarzy gminnych,
- porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej.

W zakresie ochrony środowiska samorząd gminy posiada znaczące kompetencje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, powietrza atmosferycznego, gospodarki odpadami i ochrony przyrody. Są to przede wszystkim kompetencje o charakterze porządkowo-komunalnym częściowo z uprawnieniami kontrolnymi.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej i ochrony wód jest to m.in. zapewnienie mieszkańcom wystarczającej ilości wody pitnej odpowiedniej jakości, zapewnienie systemów odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych, zapobieganie degradacji i poprawa stanu wód powierzchniowych decydowanie o zawarciu ugody w sprawie zmian stosunków wodnych.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego są to zadania o charakterze zobowiązująco-reglamentacyjnym np. wydawanie decyzji emisyjnych, określanie obszarów o podwyższonych stężeniach zanieczyszczeń, ustanawianie ograniczeń co do czasu pracy lub korzystania z urządzeń technicznych lub środków transportu stwarzających uciążliwości w zakresie hałasu i wibracji.

W zakresie gospodarki odpadami zadania te obejmują m.in. zapobieganie powstawaniu odpadów, zapewnienie czystości i porządku na terenie gminy, zapewnienie odbioru, i transportu odpadów komunalnych od mieszkańców i przedsiębiorców, zapewnienie systemu segregacji odpadów komunalnych, wyposażenie nieruchomości w urządzenia służące do gromadzenia odpadów.

W zakresie ochrony przyrody władze gminy mają możliwość uzgadniania bądź tworzenia form ochrony przyrody. Rada Gminy może w drodze uchwały uznawać pomniki przyrody, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej. Organy gminy wydają zezwolenia na usuwanie drzew i krzewów, mogą ustanowić park gminny.

Władze gminy zobowiązane są do sprawowania kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska.

Zgodnie z art. 237 ustawy - Prawo ochrony środowiska wójt jako organ wykonawczy gminy i jako organ ochrony środowiska, w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko może, w drodze decyzji, zobowiązać prowadzący instalację podmiot korzystający ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego.

VI. Wykorzystane materiały

1. Wybrane akty prawne

Regulacje prawne w zakresie ochrony środowiska zawarte są w wielu ustawach i aktach wykonawczych (rozporządzeniach, zarządzeniach). Do najważniejszych z nich, w kontekście realizacji niniejszego Programu, należy zaliczyć:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 519 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 909 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku - Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 469 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1987 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 196 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1446),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 71),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 112),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. poz. 1800).

2. Wybrane opracowania i dokumenty

- Wytyczne do opracowania wojewódzkich powiatowych i gminnych programów ochrony, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2 września 2015 r.,
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+, przyjęta Uchwałą Nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r.,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, zatwierdzony uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.,
- Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018, przyjęty Uchwałą Nr XVI/299/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 grudnia 2011 r.,
- Program ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami dla powiatu włocławskiego na lata 2016-2019 z perspektywą do 2020-2024 roku, przyjęty Uchwałą nr XXI/219/16 Rady Powiatu we Włocławku z 28 grudnia 2016 r.,
- Strategia rozwoju gminy Boniewo 2017-2027, przyjęta Uchwałą Nr XVIII/133/17 Rady Gminy Boniewo z dnia 13 lutego 2016 roku,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Boniewo, przyjęte Uchwałą nr IV/14/2002 Rady Gminy Boniewo z dnia 30 grudnia 2002 r.,
- Plan rozwoju lokalnego gminy Boniewo na lata 2012-2020, przyjęty Uchwałą Nr XX/128/12 Rady Gminy Boniewo z dnia 19 listopada 2012 r.,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Boniewo, przyjęty Uchwałą Nr XVI/121/16 Rady Gminy Boniewo z dnia 25 listopada 2016 r.,

- Program usuwania azbestu i wyrobów azbestowych na lata 2013-2032 wraz z inwentaryzacją wyrobów azbestowych", przyjęty Uchwałą Nr XXX/184/13 Rady Gminy Boniewo z dnia 13 listopada 2013 r.,
- Uchwała Nr XIV/106/16 Rady Gminy Boniewo z dnia 10 października 2016 r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Boniewo,
- Kącki Z., Rezerwaty i pomniki przyrody oraz inne obszary chronione Kujaw Wschodnich i Ziemi Dobrzyńskiej, Apro,
- Środowisko przyrodnicze w województwie włocławskim, WTN, Włocławek 1997 r.,
- Raporty o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego, WIOŚ, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Bydgoszcz, 1999-2014 r.,
- Przyroda Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki, Wojewódzki Konserwator Przyrody, Bydgoszcz, 2001 r.,
- Roczna ocena jakości powietrza za rok 2015 w województwie kujawsko-pomorskim, WIOŚ Bydgoszcz, 2016 r.,
- Marszelewski W., Burak Sz., Solarczyk A., Jeziora województwa kujawsko-pomorskiego, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki, Wydział Ochrony Środowiska, Bydgoszcz 2000,
- Ochrona środowiska w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2010-2012, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, 2014 r.,
- Warunki przyrodnicze produkcji rolnej w województwie włocławskim, IUNG Puławy, 1989 r.,
- Sprawozdanie z działalności za 2015 rok Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, 2016 r.,
- Kondracki J., Geografia fizyczna Polski, PWN Warszawa 1980.
- Praca zbiorowa (Piotr Tryjanowski i.in.), Ekologia ptaków krajobrazu rolniczego. Wydawnictwo Naukowe Bogucki, 2009 r.,
- Uchwała NR XIX/139/17 Rady Gminy Boniewo z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego.